Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 124/1419 | Łódź, Wtorek 29 maja 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג י׳ סיון תרפ״ח | Nr. 124/1419

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער היסגעליבטער

נ. ע. מאניש (מאקס) מאנדעלס

איז עלטער פון 61 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט, דינסטאג, דעם 29-טען מאי, 3 א זייגער נאכמיטאג פון טרויער-הויז סקוועראווא 6, וועגען וואס עס טיילען מיט די אין צער פערבליבענע

פרוי, טעכטער, זוהן און איידעמס.

געזעלש. „הזמיר" זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטש 20

מיטוואך, דעם 30-טען מאי, 8.30 אוועגד קומט פאר דער לאנג-צוגעגרייטער

קאנצערט פון סינאגאגאלער מוזיק

מיט דער בעטייליגונג פון וועלט-בעריהמטען חזן, אויבער-קאנטאר פון דער טלאמאצקער סינאגאגע אין ווארשא

משה קוסעוויצקי

און מיט דעם אנטייל פון פערגרעסערטן „הזמיר"-כאר אונטער דער לייטונג פון דעם דיריגענט ה׳ י. פיוווישים

אין פראגראם: די שענסטע סינאגאגאלע קאמפאזיציעס פון: זעלצער, לעוואנדאווסקי, בלומענטאל, בירנבוים, זילבעריק און אנד.

בילעטען שוין צו בעקומען ביי דער קאסע פון פילהארמאניע.

תאהרט איהר אויף ערהאלונג געדענקט!

דאס איהר מוזט איינקויפען אייערע קאסמעטיק

ווי: פערפומען, זייפען, געזיכטס-קרעמען, פודער

נור אין די ביליגסטע קוועלע — פון דער ערשטער — קאנקורענץ-פערפומעריע

S. BUCHWEITZ, PIOTRKOWSKA 22
Telefon Nr. 31-43.

אכטונג! שטיקער- און וועשנייער-מייסטער-פעראיין

ביי דעם צענטר. האנדוו.-פערבאנד, פאלודניאווא 4.

מיר געבען צו וויסען אונזערע מיטגלידער און נישט מיטגלידער פון פאלגענדע פאכען: שטיקער, וועש-נייער, לעבער-נייער, גארסעטען-מאכער, קראגען- און פארהעמדער-נייער, אויבערוועש-נייער און אויבער-לאקער.

אזוי ווי דאס ארויסנעמען פון די צעכאווע האנדווערקער-קארטען איז נאר צייט

ביז דעם 15. טשערוויעץ ד. י.

דארום טאר קיינער נישט זיין גלייכגילטיג און ארויסנעמען זיין קארטע ביז דעם אויבענדערמאנטען טערמין, דען דאס האנדעלט זיך אין זיין אייגענער עקזיסטענץ ווייטער צו קענען פיהרען זיין ווערקשטעל.

דאס ארויסנעמען פון די קארטען קען מען יעדען טאג אויסער שבת פון 9 ביז 10 אוועגד אין שטיקער- און וועשנייער-מייסטער-פעראיין, פאלודניאווא 4. 988

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט און וועגערישע קראנקהייטען און ליכט-היילאינסט. נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

Dr. med.
L. Pikielny
אורהאלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאזען- און הארן-קראנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

Dr. med.
NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34
tel. 59-40.
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען בעהאנדל. פון מענער-שוואכע נעמט אן פון 5—9 אוונט

Dr. med.
Wolf Eychner
פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע
זגערזער 11 טעל. 84-72
נעהמט אן אין דער לעטשניצע פעטריקאווער 294 פון 12—2 נאכמ. און דערהיים פון 6-8 אוונט

עפענטליכע דאנקזאגונג.

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען דאנק דעם געעהרטען

סענאטאר ה׳ שלמה בודזינער

וועלכער האט מיט זיין אינטערווענץ ארויסגעהאלפען אונזערס א מיטגליד פון א קריטישער לאגע.

האנדווערקער-פערבאנד
פאלודניאווא 4,

פליישער-פעראיין, פיעטריקאווער 24.

אכטונג, בעקער-מייסטער!

דערמיט טייל איך אייך מיט, אז צוליב די בעליידיגענדע ווערטער פון ה׳ זייטמאז געגען ה׳ וואלף יונה וויינבערג אויף דער פעראייניגונגס-זיצונג, וועלכע איז פארגעקומען זונטאג דעם 27. מאי אונטער מיין פארזיץ, רעזיגניר איך אלס פרעזעס פון בעקער-מייסטער-פעראיין און אויך פון דער פערוואלטונג 385 מיט אכטונג

מ. פאזנאנסקי.

די בעוואוסטע תורה ודרך-ארץ עם גן-ילדים לעהר-אנשטאלט נאוואמיעסקא 22

איז מודיע, אז אין צוזאמענהאנג מיט דער פעראָרדנונג פון דער שול-מאכט נומער 1202/8, אז די עלטערן, וואס ווילען. אז זייערע קינדער זאלען זיך לערנען אין פריוואטע לעהר-אנשטאלטען דארפען זייערע קינדער איינשרייבען שפעטעסטענס ביז׳ן 31-טען מאי. אין געגענפאל דראהט די קינדער איינגעשריבען צו ווערען אין די שטאטישע פאלקס שולען. די דאזיגע פעראָרנונג איז חל אויף די ביז-איצטיגע תלמידים און נעמט אויך ארום די קינדער, געבוירענע אין יאהר 1921. איינשרייבונגען ווערען אנגענומען אין דער שול-קאנצעלאריע טעגליך פון 9 — 2 בייטאג און פון 4 — 7 אין אוועגד.

געדענקט, אז נאך עטליכע טעג זענען פערבליבען! פערנאכלעסיגט נישט דעריבער דעם אינטערעס פון אייערע קינדער!

די לייטונג.

דעם טיפסטען ביילייד דריקען מיר אויס אונזער ג׳ עהרען-פרעזעס מו״צ הרב שמואל שליט״א קנאפה ביים גרינעם מארק צוליב׳ן טויט פון זיין פרוי

יענטע ראכיל נ.ע.

המקום ינחם אותו בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די פערוואלטונג פון תלמוד-תורה גליל גרינער מארק, ליפאווא 31.

בלוטיגע דעמאנסטראציעס געגען איטאליע

זענען איינגעאָרדענט געוואָרען אין 4 יוגאָסלאַווישע שטעדט.

בעלגראד, 28 (ספ. טעל.) די אנטיסערבישע מאַניפעסטאַציעס אין זאַבאַר, בעלגראַד, וואו די פאַשיסטען האָבען פערברענט און געשענדעט יוגאָסלאַווישע פאָהנען האָבען אַרויסגערופען געוואַלדיגע קאָנטר-מאַניפעסטאַציעס אין ספּליטאַ, סעבעניקאַ, לובלאַן און בעלגראַד.

אין די אַלע שטעדט האָט די פאָליציי געמוזט אָנווענדען געוועהר, כדי נישט צו דערלאָזען, אז די דעמאָנסטראַנטען זאָלען פערניכטען איטאַליענישע הייזער. בעת די צוזאַמענשטויסען זענען פיל מאַניפעסטאַנטען פערוואונדעט געוואָרען. פיל מענשען זענען אַרעסטירט געוואָרען.

נישט קוקענדיג אויף די בעמיהונגען פון דער פאָליציי, איז די דעמאָנסטראַנטען געלונגען אויסצוהאַקען די שויבען אין די איטאַליענישע קאָנסולאַטען אין ספּליטאַ און סעבעניקאַ.

די גרעסטע אונרוהען זענען געווען אין סעבעניקאַ, וואו די מאַניפעסטאַנטען האָבען אויסגעהאַקט די שויפענסטער אין עטליכע איטאַליענישע מאַגאַזינען און זענען אַריינגעדרינגען אין לאָקאַל פון דער איטאַליענישער שיף-געזעלשאַפט.

גרויסע אויפרעגונג צווישען מלוכה-בעאַמטע.

וואַרשא, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) צווישען די מאַסע מלוכה-אָנגעשטעלטע הערשט איצט אַ גרויסע אויפרעגונג צוליב די אָפּשטימונגען אין דער בודזשעט-קאָמיסיע פון סיים בנוגע די פענסיעס פון די אָנגעשטעלטע. די מלוכה-אָנגעשטעלטע פּראָטעסטירען געגען דעם וואָס די רעגירונג בינדט צונויף די פראַגע פון די לוינען פון די מלוכה-אָנגעשטעלטע מיט נייע שטייערן.

די טעג וועט אַ דעלעגאַציע פון אַלע מלוכה-אָנגעשטעלטע (בעאַמטע, לעהרער, באַהן-אַרבייטער, אָנגעשטעלטע פון פּאָסט און טעלעגראַף א. אַ.) זיך פאָרשטעלען דעם וויצע-פּרעמיער באַרטעל. די דעלעגאַציע וועט קודם כל פאָדערן, אז ס'זאָלען ווי אַמגיכסטען ענטגילטיג אויסגעאַרבייט ווערען און אָנגענומען דורכ'ן סיים די געזעצען וועגען נאָרמירען דעם לוין פון די מלוכה-אָנגעשטעלטע. ביז דאַן מוז כסדר אויסגעצאָהלט ווערען די אָנגעשטעלטע אַ בעדייטענדיגע לוין-הוספה. לויט'ן חשבון פון די פעראיינען פון מלוכה-אָנגעשטעלטע זענען זייערע לוינען במשך פון די לעצטע יאָהרען געפאַלען אויף גאַנצע 40 פּראָצ.

בלוטיגע געשלעגען אין די יום-טוב טעג אין וואַרשאַ.

וואַרשאָ, 28 (טעלעפאָניש) ווי תמיד האָט אויך היינטיגע חגא-טעג זיך אָפּגעטון אין וואַרשאַ „אויף טיש און בענק”.

אָנגעהויבען האָט זיך די „הוליאַנקע” נאָך שבת אין אָוונט מיט שיסערייען און מאָרדען. די אמת'ע שמחה האָט זיך אָבער אָנגעהויבען נעכטען.

אויף טשערניקאָווסקאַ גאַס נ' 5–7 האָט זיך 5 אַ זייגער אין אָוונט אָנגעהויבען אַנ'אמת'ע שלאַכט אויף מעסערס. צום ערשט האָט מען געמיטליך געשמועסט, נאָכהער האָט מען זיך „דערלאַנגט אין פּיסק” און באַלד האָבען אַ בליק-געטון מעסערס.

ווען עס איז אָנגעלאָפען פאָליציי, איז דער המון אַנטלאָפען, איבערלאָזענדיג אויפ'ן שלאַכטפעלד 5 בלוטיג-פערוואונדעטע. „פאָגאָטאָוויע” האָט די פּרעהליכע קרבנות געגעבען די ערשטע הילף און איבערגעלאָזען אויפ'ן אָרט. איינער פון זיי יאַן פּיעקאַרסקי איז מיט אַ טיפען שניט אין ברוסטקאַסטען אָבגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

ווי נאָר די „פאָגאָטאָוויע” איז אַוועק און אויך די פאָליציי איז שוין אַוועק, האָט די חברה ווידער זיך צונויפגעטראָפען און עס האָט זיך אָנגעהויבען די מלחמה אויפס'ניי.

ווידער איז אַרויסגערופען געוואָרען פאָגאָטאָוויע און ווידער איז אָנגעלאָפען פאָליציי. אויפ'ן שלאַכטפעלד זענען ווידער געבליבען דריי צושניטענע, איינער, סטאַניסלאַוו דרעווניאַק מיט שווערע וואונדען אין קאָפּ.

מיט אַ שעה שפּעטער האָט אַ פאָליציאַנט געקלינגען צו דער „פאָגאָטאָוויע”:

— איך בעט אַרויסשיקען, ווי אַמשנעלסטען אַ קעטשעל קיין זשאָליבאָרזש.

עס איז אַוועק אַ קעטשעל צו די באַראַקען אין זשאָליבאָרזש, וואו אַ חברה בגילופינ'דיגע האָבען זיך שטאַרק צו'דמ'ט. אייגעם האָט מען אויסגעשטאָכען אַנ'אויג און אַ צווייטען געשטאָכען אין האַלז.

שפּעט אין אָוונד איז די פאָליציי אַלאַרמירט געוואָרען וועגען אַ גרויסען מעסער-געשלעג אויף וואָלסקאַ 45.

במשך פון טאָג זענען פערוואונדעט געוואָרען 99 פערזאָן.

פּוילישע הילף פאַר בולגאַריען.

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאָניש). דעם 30-טען ד. ח. פאָהרט אַרויס קיין בולגאַריען אַ ספּעציעלער סאַניטאַר-צוג מיט עסענוואַרג און רפואות פאַר די שטחים, וואָס האָבען געליטען פון די ערד-ציטערנישען.

קרילענקאָ אלס יוסטיץ-קאָמיסאַר.

מאָסקווע, 28. (ספּ. טעל.) אין ספערען, וואָס זענען נאָהענט צו דער סאָוויעטישער רעגירונג געהט אַרום אַ קלאַנג, אַז נאָך דעם, ווי ס'וועט זיך פערענדיגען דער פּראָצעס פון די אינזשיניערען, וועט קרילענקאָ נאָמינירט ווערען אַלס יוסטיץ-קאָמיסאַר,

דער יקרות אין רוסלאַנד.

מאָסקווע, 28. (ספּ. טעל.) די אַרבייטער פון עטליכע פאַבריקען אין לענינגראַד זענען אַרויסגעטראָטען מיט אַ פאָדערונג אַרויסצוגעבען זיי אַ טייל שכירות אין דער פאָרם פון אַרטיקלען פון ערשטען געברויך, די פּרייזען פון וועלכע עס זענען לעצטענס שטאַרק געשטיגען.

אַ דייטש-פּוילישער-אָבמאַך.

גענף, 28. (ספּ. טעל.) די דייטשע רעגירונג האָט אַריבערגעשיקט צום גענעראַל-סעקרעטאַריאַט פון פעלקער-בונד, צום רעגיסטרירען און פערעפענטליכען אַ רייה, אָבמאַכען און טראַקטאַטען, צווישען וועלכע עס געפינט זיך אויך אַנ'אָבמאַך צווישען דייטשלאַנד און פּוילען מכח פערזיכערונג און שטיצע פאַר אַרבייטסלאָזע, וועלכער איז אונטערגעשריבען געוואָרען אין 14 יולי 1927.

יודיש טעאַטער אין זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

גאַסטראָלען פון דער בעריהמטער סובּרעטין פון אַמעריקא בעטי קעניג.

היינט, דינסטאג, 9 אין אָוונד–גרויסע פּאָפּול. פאָרשטעלונג פון 1 ביז 2.50

פרייליכער מאַטראָז

אָפּערעטע אין 3 אַקטען פון מ. קעניג, מוזיק אַראַנזשירט פון ל. זעלמאַן.
הויפּט-ראָל „דזשימי”, פרעהליכער מאַטראָז–בעטי קעניג. רעזשי: מ. כליוונער.

ס'נעהמען אַנטייל פּראָיען: בעזמאַן, זעווקינאַ, מאַכאַראָווסקאַ, פּאָדערמאַן. מענער: אַריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאָליאַנסקי, צווילליך. מוזיקאַלישע לייטונג: ל. זעלמאַן. טענץ איינשטודירט פון טאַנץ-מייסטער ב. לייבאָוויטש. אדמינ.: א. בעזמאַן. ביהנע-לייטער: מאַכאַראָווסקי. בילעטען אין פילהאַרמ.-קאַסע.

8-KL. GIMNAZJUM ŻEŃSKIE

Eug.Jaszunskiej Zeligmanowej

ul. Południowa 18, telefon 68-82.

נייע שילערינס ווערען אָנגענומען טעגליך אין סעקרעט. פון 10–12 פריה און פון 5–7 אָוו.
די עקזאַמענס הויבען זיך אָן דעם 30/V און דעם 21/VI ד. י.
ביים גימנאַזיום געפינט זיך אַ קינדער-היים, געפיהרט לויט'ן סיסטעם פון פּראָפ. Montessori

איך קויף און פערקויף מעבעל

ריוואַנעס, פעלצען, ניי-מאַשינען, גאַרדעראָבען, סאַמאָווארען א.ז.וו. און צאָהל די העכסטע פּרייזען

א.ווייצמאַן נאַרוטאָוויטשאַ 19 (דזיעלנאַ)

אין מעבעל-געוועלב, (פּריוואַט-וואוינונג שענקעוויטש 29)
ביי מיר איז שטענדיג דאָ פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען. 918

אשרי אדם שומע לי!

לשקד על דלתותי יום-יום כי הולך בתום ילך בטח

און אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאָווע זאַכען, זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

17 פעטריקאָווער 17

דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אוסטאַוו אַלערליי ביטעס קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט א' פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילנע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואָקאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוזשאָנדראָזיעמסקי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראָוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען

מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ, רעכט-קאָנסולענט.

1 צימער מיט אַ בעזונדערען איינגאַנג אויף אַ פּראַצאָווניע נישט העכער ווי ביז'ן 2-טען שטאָק אויף דער צעגעלניאַנאַ (פון פּיעטריקאָווער ביז קילינסקי גאַס) ווערט געזוכט. אָפּערטען אונטער „בעזונדערער איינגאַנג” אין דער אַדמינ. פון „נ. פ.”

Dr. med.

E-Szereszewska

Wiśniowa góra, Willa Krenicera.

קינדער-קראַנקהייטען.

נעמט אָן פון 10–11 פריה און פון 4–5½ נאָכמיטאָג.

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-אַרצט

St. GELBERG

זאַכאַדניאַ 15, טעל. 08-31

היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע צייהן- און מונד-קראַנקה. צאָהן-ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע צייהן. נעהמט אָן פון 9–7 אָוונד. צו ביליגע פּרייזען.

אין דער 7 קל. שולע

פון ש. זיעלאַנקא

68/70 ווסכאָדניאַ 68/70

ווערען אָנגענומען שילער און ווערען פאָרגעברייט אין אַלע היגע מיטעל-שולען. אַ ספּעציעל געוויכט ווערט געלייגט אויף די העברעאישע שפּראַך און אויף אַלע יודישע למודים.

אויסערגעוועהנליכע קאָנקורענץ פון:

נייה מאשינען

מאַכט בעקאַנט די בעוואוסטע

אַגענטורא שצעגשליווי

אויף אַלעקסאַנדריסקע 27 (מרדכי גאַבעס-גאַס).
בעמערקונג: אַלטע מאַשינען נעם איך אָהן פאַר קאַסע, רעפּעראַטורען אויף דער שטעל. 170

גמנסיה עברית של י. קאצנלסון

Gimnazjum Humanistyczne

I. KACENELSONA

Cegielniana 28, tel. 51-79.

איינשרייבונגען פון נייע שילער טאָג-טעגליך פון 9 ביז 2 און פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג. 258 די דירעקציע.

אין דער שולע פון ש. שולדענריין

29 פּאָלודניאָווא 29

ווערען אָנגענומען שילער אין אַלע קלאַסען טעגליך פון 10–1 און פון 4–6 נ.מ.
אויסער די אַלגעמיינע בילדונג, ווערט געלערענט עברי, חומש, רש"י, נ"ך, משניות און גמרא דורך די בעסטע לעהרער-מלמדים פּעדאַגאָגען

בעמערקונג: לויט דער פעראָרדנונג פון דער שול-מאַכט
ווערען אָנגענומען איינשרייבונגען ביז ד. 31 מאַי

GIMNAZJUM MĘSKIE

z prawami gimnazjów państwowych

L. SZAKINA w ŁODZI, 18 PIOTRKOWSKA 18

ביטעס פון נייע שילער נעמט אָן די קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום פון 10 ביז 12 פאַרמיטאָג.

מאַשין-נייהערינס צו סוויטערס

ווי אויך אויספּערטיגערינס ווערען געזוכט ביי מעשבערג, נאָוואָמיעסקאַ 26. 586

בעטפעדערן ריינינגונג-אַנשטאַלט

E. FLESCH, Południowa 30

נעמט אָן צו ריינינגען פוך און פעדערען אויף די נייעסטע מאַשינען. 791

לאָדז. 29 מײַ 1928

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 29 מײַ 1928

„בערלינער טאַגעבלאַט", וועגען די פּלומר'שטע אַגרעסיווע פּלענער פון פּוילען.

דער קאָרעספּאָנדענט פון „בערלינער טאַגעבלאַט" אין מאָסקווע, פּאול שעפער, פערנעהמט זיך אין איינעם פון די לעצטע נומערן מיט דער פראַגע פון וואַלדעמאַראַס'עס רייזע קיין ענגלאַנד, אַנשטאָט אָבער צו רעדן וועגן וואַלדעמאַראַס'ן, בעשעפטיגט זיך דער מחבר מיט די פּלומרשטע אַגרעסיווע פּלענער פון דער פּוילישער אויסערן־פּאָליטיק.

שעפער שרייבט:

„וואַלדעמאַראַס איז ערוואַרטעט געוואָרען אין לאָנדאָן מיט גרויס אומגעדולד.

דאָס איז דערפאַר, ווייל יעדען פריהלינג און זומער הויבט זיך אָן אין מזרח עפּעס אַ געהיימנישפולע בעוועגונג, די דאָזיגע בעוועגונג איז אַן'אויסדרוק פון נאַציאָנאַלע און אפילו אינטערנאַציאָנאַלע בענעהרען. דער פעלקער־בונד האָט נאָך נישט איבערגענומען די שלום־וואַך איבער אייראָפּאַ, נאָר איז געוואָרען אַ פרידענס־פערזיכערונג, וועלכע בעהאַלט און גיט שוץ אפילו די יעניגע, וועלכע ווילען נישט דעם שלום נאָר ווינשען זיך מלחמה און פערשווערונג (?).

לויט דעם מחבר, האָט דער לעצטער אינטערוויו פון פּאָרזיצענדען פון דער פּוילישער דעלעגאַציע צו די אונטערהאַנדלונגען מיט ליטע, האָלובקאַ נעוויזען וויפיל אַגרעסיווקייט ס'ליגט אין דער פּוילישער אויסערן־פּאָליטיק. האָלובקאַ האָט געוואָלט זאָגען, אַז פּוילען איז שטאַרק בעדראָהט פון איין זייט דורך דעם טראַקטאַט אין ראַפּאַלאָ (צווישען דייטשלאַנד און סאָוויעטען) און פון דער בריקען־פּאָליטיק מצד ליטע".

מצד ראַפּאַלאָ, — זאָגט שעפער, — איז פּוילען קיינמאָל נישט בעדראָהט געווען, דאַגעגען האָט פּוילען שטענדיג געפּרובט צו שלאָגען קאַפּיטאַל פאַר זיך, בעת דייטש־סאָוויעטישע סכסוכים.

דערביי פערופט זיך דער קאָרעספּאָנדענט פון „בערלינער טאַגעבלאַט" אויף דעם ערמאָרדעטען סאָוויעטישען געזאַנדטען וואָיקאָוו, וועלכער האָט געזאָלט שעפער'ן אַמאָל זאָגען! „ווען צווישען דייטשלאַנד און די סאָוויעטען איז עפּעס נישט אין אָרדנונג, זענען אַ שעה שפּעטער שוין ביי אונז די פּאָליאַקען און מאַכען אונז פערשידענע פאָרשלאַגען" (? ?).

מען מוז דעריבער אננעהמען, אַז פּוילען איז נישט אַזוי שטאַרק בעדראָהט דורך דעם ראַפּאַלאָ־טראַקטאַט, נאָר דער דאָזיגער טראַקטאַט שטעהט אין וועג צו די פּוילישע שטרעבונגען.

דער מחבר פון אַרטיקעל האָט ווייטער מורא, (ניטשאָ, וואָס מורא: צו האָבען! — די רעד.), אַז געוויסע קרייזען פון דעם מאַרשאַל'ס אומגעבונג קוקען ווידער קיין קיעוו נישט נאָר, מיט קיין אַקאַדעמישען אינטערעס. דאָס איז אַן'אַלטער ראָמאַנטישער מאָטיוו, נאָך פון די קינדער־יאָהרען פון דער פּוילישער רעפּובליק. „איז אַמאָל נישט דאָס ווידערבעשטימען פון האָלובקאַ אַלס שעף פון דער מזרח־אָפּטיילונג אין אויסערן־מיניסטעריום, פערבונדען מיט'ן מאַרשאַלס וואונש, אַז דער פּוילישער אָדלער זאָל זיינע פליגעל פערשפּרייטען איבער ליטע און אוקראַינע?" — פרעגט נאַאיוו דער מחבר.

און ווייטער נעהט אַ גאַנצע, כמעט אונזיניגע, טעאָריע, ווי למשל!

מ'וויל שאַפען אַן'אַנשלוס פון קיעוו צו פּוילען, אין לעמבערג זאָל איינגעאָרדענט ווערען אַ צענטער פאַר די בעהערשטע און נאָך נישט בעהערשטע ווייס־רוסישע טיילען, און מ'זאָל אפילו דאָרט אַריינזעצען אַ העטמאַן (? ?).

ה' שעפער וויל זיך ווייטער דערמאָהנען, ווי אין פערגאַנגענעם יאָהר האָט מען אויף דער פּויליש רומענישער גרעניץ אויסגעקוקט אויף אַן'אויפשטאַנד אין אוקראַינא מיט ענגלישע אָרגאַניזאַציע־מיטלען. מ'האָט שוין אפילו ווערבירט פרייווילינע פאַר דער אוקראַינישער אויפבוי, שפּעטער איז ווידער אַלץ שטיל געבליבען, אויב אָטאָ דאָס האָט געקענט פאָרקומען אין די אויגען פון דער פעלקער־ליגע, מוז מען איצט זעהר אויפמערקזאַם זיין אויף די ידיעות, וועלכע קומען אָן וועגן דעם, אַז לאָנדאָן וויל האָבען אַ ווירקונג אויף פּוילענס פּאָליטיק. אין קיעוו מוז מען גלייך שאַפען דאָס גלייכגעוויכט. איצט וועט שוין קלאָר ווערען, פאַרוואָס מ'האָט אַזוי אונגעדולדיג געוואַרט אויף וואַלדעמאַראַס בעזוך אין לאָנדאָן, און פאַרוואָס מ'וויל אין לאָנדאָן מאַכען אָרדענונג אין די פּויליש־ליטווישע בעציהונגען, דער דרוק פון ענגלאַנד אויף ליטע איז גענומען פון די איינפלוסרייכע פּוילישע פּאָליטישע קרייזען. ווען מ'פּאָלט נעמען נאָך דעם אופן ווי־אַזוי דער דרוק ווערט אויסגעאיבט אויף וואַלדעמאַראַס, קומט מען צו דער איבערצייגונג, אַז ענגלאַנד איילט זיך ווידער צו ענטשיידען איבער דעם גורל פון סאָוויעט־רוסלאַנד.

אַז די אָפיציעלע און עפענטליכע אויסערן־פּאָליטיק פון פּוילען איז אַ פרידליכע אין דעם דאַרף מען נישט צווייפלען, אַז ס'איז אָבער אין דער פּוילישער אויסערן־פּאָליטיק פערהאַן הינטערמיינונגען איז אויך קלאָהר. ווען מ'האָט געהערט האָלובקאַס רעדע, האָט מען געמוזט פערגעסען די קלוגע, פרידליכע רעדע פון אויסערן־מיניסטער זאַלעסקי.

דער קאָרעספּאָנדענט האָט שטאַרק מורא, אַז היינטיגעס יאָהר וועלען אַרויסשפּרונגען עפּעס אונגעריכטע פּאַסירונגען, אַ סימן דערצו זאָל זיין די אונטערערעדונג פון רומענישען פאָרשטעהער מיט'ן קראַנקען מאַרשאַל פּילסודסקי.

די דאָזיגע אַלע פראַגען צוזאַמען מיט דער ליטווישער פראַגע, זאָלען אַרומגערעדט ווערען בעת דער נאָהענסטער סעסיע פון פעלקער־ליגע־ראַט.

די דאָזיגע פּאָליטיק איז רוסלאַנד אויף דער האַנד. זי קען זיך כסדר בעקלאָגען אויף די אינטריגעס פון דער אינטערנאַציאָנאַלער קאַפּיטאַליסטישער וועלט, וואָס שפּינט געגען דעם סאָוויעט־סיסטעם אין רוסלאַנד און נאָכמעהר דעמאָלס, ווען ס'קומט פאַר דער פּראָצעס געגען די אַנטיילנעהמער אין ווירטשאַפטליכען סאַבאָטאַזש.

אַזוי שרייבט אַ דייטשער פּובליציסט וועגען די פּויליש־ליטווישע בעציהונגען, פערשטעהט זיך, אַז דאָס זענען אַלץ פאַנטאַזיעס פון דעם קאָרעספּאָנדענט און האָבען מיט דער ווירקליכקייט כמעט ווי גאָרנישט צו טון.

ד.

געמישטע חתונות אין רוסלאַנד.

פאַרוואָס רוסישע אַריסטאָקראַטקעס האָבען חתונה מיט יודישע מענער.

פון פּראָפ. באָריס סאָקאָלאָוו.

אַ קורצע צייט צוריק האָב איך געקראָגען אַ בריף פון מאָסקווע. אין דעם בריף שרייבט מען מיר: „ס'בעמערקט זיך איצט אין אַנדערע שטעדט, בעזונדערס אין אוקראַינע, אַ כאַראַקטעריסטישע ערשיינונג. רוסישע מיידלעך און פרויען, פון זעהר גוטע, אַלטע און יחוס'דיגע פאַמיליעס, הייראַטען אין אַ גרויסער צאָהל די יודען. איך האָב מורא צו ברענגען גענויע ציפערן, מען גיט מיר אָבער איבער, אַז אין מאָסקווע אַליין זענען פאָרגעקומען טויזענדער אַזעלכע פאַלען, און וואָס איז בעזונדערס כאַראַקטעריסטיש איז דער קלאַסען־כאַראַקטער פון אַזעלכע געמישטע הייראַטען. די כלות זענען נישט נאָר סתם מיידלעך פון אַדעל („דוואָריאַנקעס") נאָר טאַקע הויכע אַריסטאָקראַטקעס".

פאַרוואָס אָבער קומט עס פאָר? און ווי קענען אַזעלכע פאַקטען שטימען מיט די נאַכריכטען וואָס קומען אָן פון רוסלאַנד וועגן דעם וואַקסענדען אַנטיסעמיטיזם, וועלכע מיר געפינען לעצטענס אין איינינע רוסישע צייטונגען? ס'איז דאָ נויטיג צו מאַכען אַ פּאָר פּסיכאָלאָגישע בעמערקונגען, אַ קליינע געשיכטליכע עקסקורסיע.

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז געשטאָרבען דער רוסישער אַקאַדעמיקער שטערנבערג, אַן'עטנאָגראַף און אַנטראָפּאָלאָג, וועלכער איז גוט בעקאַנט אין אַמעריקע. ער האָט זיך ספּעציעל אינטערעסירט מיט די איינענשאַפטען פון דעם יודישען פאָלק און האָט זיי מיט גרויס חשק נאָכגעפאָרשט.

ער פלעגט זאָגען:

„דאָס יודענטום איז אַ שעפעריש פאָלק. דער יוד האָט ליב דאָס פאַמיליען־לעבען. דאָס יודענטום איז אַ פונדאַמענט פון יעדען אָרגאַניזירטען בורזשואַזען שטאַאַט. אָבער שטעלט אַוועק דעם יודען אונטער דעם דרוק פון אַ פיינדליכער אויסערליכער מאַכט, און דיזעלבע איינענשאַפט ווערט פערוואַנדעלט אין אַ צושטערונגס־קראַפט, אין אַ רעוואָלוציאָנערען פּראָטעסט."

די זעלבסטהערשערישע רעגירונג האָט נישט פערשטאַנען די מעלות פון'ם יודענטום און אַנשטאָט אויסצונוצען זיינע שעפערישע כחות און ערלויבען איהם עקאָנאָמיש אַרויסצוהעלפען רוסלאַנד אין אָרגאַניזירען דאָס לאַנד, האָט זי אויף הינדערטער אופנים געדריקט דאָס יודענטום. בעשאַפענדיג די מיאוס'ע „טשערטאַ־אָסעדלאָסטי" און אָרגאַניזירענדיג די שענדליכע פּאָגראָמען. איך רעכען — און פיל וועלען בעטראַכטען מיין מיינונג אַלס אַ פּאַראַדאָקס — אַז איינע פון די אורזאַכען, וועלכע האָבען געפיהרט רוסלאַנד צו רעמאָראַליזאַציע און באָלשעוויזם איז געווען די יודישע פראַגע. ווען נישט די בעשרענקונגען פון יודישע רעכט אין רוסלאַנד, וואָלט גראָד דאָס יודענטום בעשאַפען אַן'אַלמעכטיגע מיטעלע בורזשואַזיע, וועמעס אָפּוועזענהייט האָט טאַקע געמאַכט מעגליך פאַר די דעמאַגאָגישע עלעמענטען. די באָלשעוויקעס, צו בעהערשען דאָס לאַנד. דאָס יודענטום אין זיין גאַנצהייט שטעלט מיט זיך פאַר אַן'אונגעהויערע שעפערישע קראַפט, און אין אַ לאַנד, וועלכע ווערט רעגירט מיט פערשטאַנד, איז זיין שעפערישע בעדייטונג זעהר גרויס.

אין איינינע קרייזען עקזיסטירט די מיינונג, אַז די יודען האָבען גענומען אַ גרויסען אַנטייל אין דער באָלשעוויסטישער בעוועגונג. און אַז דער באָלשעוויזם אַליין איז שיער נישט אַ „רעוואָלוציאָנערער יודאַאיזם". — דאָס איז אַן אַבסאָלוטער אונזין!

די יודען האָבען נישט גענומען אין דער באָלשעוויסטישער בעוועגונג קיין גרעסערען אַנטייל, ווי די אַנדערע פעלקער פון רוסלאַנד: לעטען, טאַטערן, קאַווקאַזער א. אַז. וו.

די סטאַטיסטיק פון מיטגלידער פון פערשידענע סאָוועטען, וועלכע איז געמאַכט געוואָרען אין פערשידענע יאָהרען, צייגט, אַז אַרום און אַרום איז דער פּראָצענט פון די אַקטיווע פּאָליטישע טוער פון סאָוועט־רוסלאַנד קיינמאָל נישט געווען העכער פון צעהן אָדער עלף און דערצו איז דאָס געווען אין דער צייט פון 1919—1921.

איצט קומט פאָר אַן'אויסערגעוועהנליך־אינטערעסאַנטע ערשיינונג, אַ צוריקשטראָם פון יודען פון די סאָוועטען. אַ דערווייטערונג פון דעם פּאָליטישען לעבען פון לאַנד, פון דעם רוסישען פּאָליטישען לעבען. לויט דער לעצטער סטאַטיסטיק איז די צאָהל פון יודישע מיטגלידער פון די סאָוועטען אינגאַנצען, פינף פּראָצענט פון דער אַלגעמיינער צאָהל מיטגלידער, און דערביי איז ווערט צו בעמערקען, אַז בעזונדערס האָט זיך פערקלענערט די צאָהל פון יודען אין די אויספיהר־קאָמיטעטען. דאָס הייסט, צווישען די פערזאָנען, וועלכע קאָנטראָלירען דאָס פּאָליטישע לעבען אין לאַנד, און לעצטענס, — אַזוי איז דער איינדרוק פון פיל צושויער, — האָט זיך בעדייטענד פערגרעסערט די בעטייליגונג פון יודען אין דעם קולטורעלען געביט פון לאַנד, און זי ווערט אַלץ טעטיגער פון טאָג צו טאָג. דאָס אַלץ, נאַטירליך, ווערט געטון אין אַזאַ מאָס, אין וועלכער עס איז אין אַלגעמיין מעגליך צו רעדן וועגן אַ קולטורעלער אַרבייט אונטער אַ דעספּאָטישער דיקטאַטור פון אַן'איינציגער פּאַרטיי און אָהן עלעמענטאַרע פרייהייטען. וויסענשאַפטליכע אַרבייט, דער קאַמף מיט דעם נידעריגען עקאָנאָמישען צושטאַנד און דער אַנטייל אין דעם פאָלקסווירטשאַפטליכען לעבען — אומעטום ווערען די יודען אַלץ מעהר און מעהר אַקטיוו.

און מיר זעהען אַן'אינטערעסאַנטען פּראָצעס. אינטערעסאַנט און וויכטיג פון היסטאָרישען שטאַנדפּונקט — ווי דאָס יודענטום ווערט פון אַ צושטערענדער קראַפט פערוואַנדעלט אין אַ שעפערישער קראַפט. און דאָס דריקט זיך אויס אויך אין אַן'אַנדער הינזיכט.

אין דער צייט, ווען די רוסישע פאַמיליע לעבט דורך אַ שווערען קריזיס, און די צאָהל פון גט'ען ווערט אָהן אַ מאָס גרעסער און גרעסער, אין דערזעלבער צייט האַלט אויף די יודישע פאַמיליע אין רוסלאַנד איהר גאַנצקייט און שטאַרקייט. און דעריבער איז אַזוי כאַראַקטעריסטיש דאָס, וועגן וואָס איך האָב געשריבען אין אָנפאַנג פון מיין אַרטיקעל. נעמליך, אַז די רוסישע פרוי שטרעבט צו הייראַטען מיט אַ יודען. דאָס איז די בענקשאַפט נאָך אַ פעסטען פאַמיליען לעבען.

און קען דען אַ שטאַאַט עקזיסטירען אָהן אַ פעסטער פאַמיליע? איז דען נישט דאָס פאַמיליע־לעבען דער גרונד און דער פונדאַמענט פון יעדען שטאַאַט? און איז דען דער ווידערגעבורט פון דעם נאָרמאַלען לעבען פון שטאַאַט מעגליך, ווען די פאַמיליע־בעציהונגען זענען נישט נאָרמאַל?

וואָס־זשע פאַר אַ ראָלע וועלען די יודען שפּילען אין דעם צוקונפטיגען רוסלאַנד?

עס וועט זיין זעהר אַ וויכטיגע ראָלע אין דעם זין פון עקאָנאָמישען און קולטורעלען אויפבוי. נאַטירליך אונטער דעם בעדינג, אַז די פערפאָלגונג געגען יודען וועלען נישט בעגיים ווערען. אַזאַ מעגליכקייט איז אָבער אויסגעשלאָסען בעת אַ צוריקקעהרונג פון דער מאָנאַרכיע.

אונטער אַ פרייער רעפּובליקאַנער און דעמאָקראַטישער געזעלשאַפט וועלען די יודען זיין אימשטאַנד פרוכטבאַר און ברייט פונאַנדערצוּוויקלען זייערע כחות.

און אַנטיסעמיטיזם?

איך רעכען, אַז ער פערקלענערט זיך שטר־

(ווייטער זעה 6־טע זייט)

צוויי ידיעות

דאָס נוצליכע און אומנוצליכע.

צוויי ידיעות פון מינסק:

די ערשטע — אַז די ווייס־רוסישע רעגירונג האָט בעשטימט אַ גרעסערע סומע — 125 טויזענד רובעל פאַר דער ענטוויקלונג פון יודישע אינדוסטריעלע פירמעס אין מינסקער, מאָהילעווער, וויטעבסקער און האָמלער קרייזען.

די צווייטע ידיעה — אַז די יודישע קאָמוניסטען האָבען אָנגעהויבען אַ שאַרפען קאַמף געגען דער יודישער שחיטה אין מינסק.

צוויי ידיעות, וואָס קומען אָן גלייכצייטיג און זענען זעהר כאַראַקטעריסטיש מיט זייער פערשידענאַרטיגקייט, מיט דער אַנדערשקייט פון יודישען געפיהל, וואָס זיי רופען אַרויס צו זיך.

דער ערשטער פאַל איז דאָך בלתי שום ספק אַ פּאָזיטיווער, און צו אַזאַ בעציהונג, צו אָפיציעלער ממשות'דיגער שטיצע פון יודישער פּראָדוקטיוויטעט זענען מיר דאָך אַבסאָלוט נישט געוואוינט.

עפּיס האָבען מיר דאָך לעת־עתה ווייניג געהערט וועגן אַזאַ פּאָזיטיווען בעהאַנדלען די יודען־פראַגע אין אַנדערע ערטער.

פערקעהרט — אַ לעצטע דעפּעשע פון... ירושלים טיילט מיט, אַז לאָרד פּלומער האָט אָפּגעזאָגט אַ דעלעגאַציע פון יודישע לעגיאָנערען, וואָס האָבען פערגאָסען זייער בלוט פאַר ארץ־ישראל, אָפּגעזאָגט זיי אין דער ביטע צו אָפּגעבען אַ געוויסען שטח ערד צו בעאַרבייטען.

מיר טאָרען דאָך נישט פערגעסען, אַז בנוגע געוויזענע זעלבער גילטען דאָך אומעטום הנחות. דאָס איז אָבער, ווי מיר זעהען, נאָך נישט גילטיג פאַר געוויזענע יודישע זעלנער אין'ם יודישען לאַנד.

און — ווען מיר זעהען אַ בעציהונג פון אַ ווייס־רוסישע רעגירונג, פערשטעהען מיר עס, זעלבסטפערשטענדליך, ווי אָבצושאַצען.

אַ ביסעל שווערער און האַמענטנער איז אָבצושאַצען די צווייטע ידיעה פון מינסק, וועגען דעם קאַמף געגען דער יודישער שחיטה.

מילא, אַז אַזעלכע „אימפּרעזעס" נעהמען אונטער געוועהנליך שונאי ישראל, ובכלל מיזאַנטראָפּען, אויס בהמה'ש־הומאַניטאַרע צוועקען לייגט זיך עס נאָך אויפ'ן שכל.

עס רופט געוועהנליך אַרויס פערביטערונג, און געגען־קאַמף.

עס דערוועקט שיער־נישט וויסענשאַפטליכע דיסקוסיעס און סתם־פּלפּול, אָבער הלמאי איינרייסען מיט דער ברייטער יודישער עפענטליכקייט דורך אַ „היילינען קריג" געגען דער שחיטה, דערויף איז שווער צו ענטפערען, ווי ס'איז בכלל שווער צו ענטפערען אין עהנליכע פאַלען.

אפשר דערפאַר וואָס ס'זענען דאָ פּעראינטערעסירטע צו אָבשוואַכען דאָס נוצליכע דורכ'ן אומנוצליכען!

מן.

—:O:—

לינדבערג'ס עראָפּלאַן אין מוזעאום.

וואַשינגטאָן, 28. (ספּ. טעל.) דער בעריהמטער עראָפּלאַן פון לינדבערג'ן, אויף וועלכען דער דאָזיגער לופט־פליהער איז דער ערשטער איבערגעפלויגען דעם אַטלאַנטישען אָקעאַן, ווי אויך עטליכע צעהנדליג טויזענד מייל איבער צפון־ און מיטעל־אַמעריקאַ — איז איבערגעפיהרט געוואָרען אויף שטענדיג אין סמיטסאָניאַן־אינסטיטוט אין וואַשינגטאָן.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקה.

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

אָפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע, נאַרוטשער 17 פון 10—11 און פון 2—3

Dr. RÓŻANER

ספּעציאַליסט פאַר הויט־, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע.

היילונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען און דיאַטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98.

נעמט־אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4 וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

ניי׳ער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

ניי׳ער פאָלקסבלאַט

29
דינסטאָג
—
ו׳
סיון תרפ״ח

מאַי

זון-אויפגאַנג 3.44
זון-אונטערגאַנג 7.26

פאָבאָר פון יאָהרגאַנג 1907.

(מ) היינט, דעם 29 מאַי קומט פאַר אין לאָדז דער פאָבאָר פון די יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1907 און די יאָהרגענג 1883 ביז 1904, וועלכע זענען נאָך ביז איצט נישט געשטאַנען פאַר קיין פאָבאָר-קאָמיסיע; די מיט „אָדראָטשעניעס" פון 1905 און 1906, ווי אויך די פרייוויליגע פון די יאָהרגענג 1908, 1909 און 1910.

ס׳דאַרפען זיך פאַר דער קאָמיסיע נומער 1 (פּאָמאָרסקא 18) שטעלען די יונגעלייט פון 1907, וועלכע וואוינען אין 3-טען קאָמיסאַריאַט און וועמענס פאַמיליען-נעמען ס׳הויבען זיך אָן מיט די אותיות Z, Ż, Ź.

אין דער פאָבאָר-קאָמיסיע נומער 2, (אָגראָראָווא 34) דאַרף זיך מאָרגען, שטעלען די געבוירענע אין 1907, וועלכע וואוינען אין 13-טען קאָמיסאַריאַט אויף די אותיות: K פון Ko ,L Ł M, ביז Me.

צו דער פאָבאָר-קאָמיסיע נומער 3 (זאַקאָנטנא 62) דאַרפען זיך מאָרגען, שטעלען אַלע געבוירענע אין 1907 פון 9. פאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די בוכשטאַבען W, Z, Ż.

די אויבענדערמאָהנטע דאַרפען זיך שטעלען פינקטליך 8 אַ זייגער מיט פערזענליכע דאָקומענטען.

לאָדזער קרייז.

(ב) פון לאָדזער קרייז דאַרפען זיך מאָרגען שטעלען אויף פיעטריקאָווער 187 די געבוירענע אין 1907 פון דער גמינע טשאַרנאָטשין.

מאָרגען אַלע געבליבענע פון 1907 וואָס האָבען זיך נאָך נישט צוגעשטעלט פון גאַנצען קרייז.

פערד-קאָנטראָלעם.

היינט, דינסטאָג דעם 29. מאַי 8 אַ זייגער אינדערפריה אויפ׳ן פלאַץ רוג נאַרוטאָוויטש און פּראַמאָיאָווא-גאַס דאַרפען ברענגען צו פיהרען די פערד, די פערד-בעזיצער, וועלכע וואוינען אין 10-טען פאָליציי-קאָמיסאַריאַט און וואָס זייערע פאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן אויף די אותיות פון A, B, C, D, E, F, G, H, Ch, I, J, K.

פון יעדען מנדב פאַר „ישיבת חכמי לובלין"

וועט זיין עפענטליך געמאָלדען – זעה לאָדזער יוד דיין נאָמען זאָל נישט פעהלען!

פערזאַמלונג פון וו.י.ז.א.

אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון פרויען-פעראיין וויזאָ, וואָס איז פאָרגעקומען אונטער׳ן פאָרזיץ פון פר. לאַנגע איז אויסגעהערט געוואָרען דער יעהרליכער בעריכט פון דער טעטיגקייט.

דער פעראיין צעהלט 300 מיטגלידער. יעדען מאָנטאָג און מיטוואָך ווערען איינגעאָרדענט פאָרלעזונגען אויף ערציהערישע, קולטורעלע טעמען און וועגען פערשידענע א״י פראָבלעמען. די פאָרלעזונגען ציהען צו גרויסע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

נאָכ׳ן בעריכט איז פאָרגעקומען אַ וכוח. דער בעריכט איז בעשטעטינט געוואָרען און ס׳איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ נייע פערוואַלטונג: פר. צאָהן-אַרצט דעזניק (פאָרזיצערין), פר. ד״ר ברוידע און פר. ד״ר וו. ספעקטאָר (וויצע-פאָרזיצערינס), פרויען פ. גאָלדבערג, מ. גאָלדבערג, קאַרנאָווסקאַ, קאַנטאָר, פרוי ד״ר קרויש, פרל. ד״ר שווייג, פר. לאַנגע, רוסינאָוו, פיש, צאהן-אַרצטין שאַפּיראָ, פר. ד״ר טאַרטאַקאָווער, טומאַרקין. עס זענען געוועהלט געוואָרען 4 קאָמיסיעס: פינאַנץ (פאָרזיצערין פר. ק. ספעקטאָר), קולטור- (פאָרזיצערין פר. ד״ר עלענבערג), פאַר קרן-קימת (פאָרזיצערין פר. האַלפערין) און פאַר ווירטשאַפט (פאָרזיצערין פר. אָסטראָמאָגילסקאַ).

דער בודזשעט פון פעראיין אויפ׳ן לויפענדען יאָהר איז אָנגענומען געוואָרען אויף 12.000 זל. ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען דעם בודזשעט פאַר פאַלעסטינאַ-ענינים צו פערגרעסערן.

נעכטיגע זיצונג פון קהלה-פערוואַלטונג

נעכטען פאַרמיטאָג איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג. באַלד נאָכ׳ן עפענען די זיצונג פרעגט פרנס ניימאַן, צי ביים אויסצאָהלען טיילווייז די סובסידיעס פאַר פערשידענע אינסטיטוציעס, איז אויך אויסגעצאַהלט געוואָרען די סובסידיעס פאַר די גשרפים אין ריקי און קלעוואַן, וואָס די קהלה - פערוואַלטונג האָט בעשלאָסען נאָך מיט 2 יאָהר צוריק.

פרעזעס מינצבערג ענטפערט, אַז ער וועט זיך בעקענען מיט דעם ענין און וועט געבען אַ ג׳ענטפער אויף דער נאָהענטסטער זיצונג פון דער פערוואַלטונג.

דאַן ווענדעט זיך פרנס רוס מיט אַ פראַגע צום פאָרשטעהער פון ראַבינאַט, וואָס עס בעדייטען די אַלע אַנאָנסען און אויפרופען וועגען געמישטע יאַטקעס.

דער פאָרשטעהער פון ראַבינאַט ענטפערט, אַז וועגען דעם ענין, קען אַמבעסטען אינפאָרמירען די כשרות-קאָמיסיע.

אויפ׳ן פאָרשלאַג פון פרעזעס מינצבערג ווערט בעשלאָסען זיך צו ווענדען צו דער טראַמוואַי-געזעלשאַפט וועגען אויפבויען אַ וואַרטע-זאַל ביי דער לעצטער סטאַציע נעבען דער אַלעי פון יודישען בית עולם.

דאַן ווערט אַקצעפטירט דער פאָרשלאַג צו קויפען פאַר דער קהלה-קאַנצעלאַריע אַ יודיש-העברעאישע שרייב-מאַשין.

אין די קאָמוניקאַטען געפינען זיך עטליכע ביטעס פון נישט עטאַטאָווע מורי-הוראות וועגען אונטערשטיצונגען.

פרנס האָפמאַן פרעגט פאַרוואָס ווערען נישט בעטראַכט אַנדערע ביטעס. דער פרעזעס ענטפערט, אַז ער האָט נישט קיין געלד אויף דעם צוועק און אָהן ביודזשעט קען מען נישט אויסגעבען קיין געלד.

פרנס האָפמאַן בעגנוגענט זיך נישט מיט דעם ענטפער און פאָדערט, אַז אַלע ביטעס זאָלען בעטראַכט ווערען. זיין פאָרשלאַג ווערט אָנגענומען.

די דערמאָנטע ביטעס פון די מורי-הוראות ווערען בעטראַכט און פאַר זיי ווערט בעשטימט אַ סומע פון 3.200 זלאָטיס.

פרנס זעלמאַנאָוויטש גיט אָפּ אַ שאַרפע ערקלערונג, אַז פאַר כלי-קודש איז שטענדיג דאָ געלד און פאַר אמת גויטבעדערפטיגטע און אָרימע, פעהלט שטענדיג אויס. פרנס זעלמאַנאָוויטש זאָגט צו אויף דעם דאָזיגען ענין נאָך צו רעאַגירען.

פרנס רוס בעט אַ פויזע פון 5 מינוט כדי זיך צו בעראַטען וועגען דעם ווייטערדיגען גאַנג פון דער זיצונג.

דערווייל פערלאַנגט פרנס זעלמאַנאָוויטש, אַז אויפ׳ן ערשטען פונקט פון טאָג-אָרדנונג, זאָל זיך געפינען דער בעריכט פון דער סאָציאַלער הילפס-קאָמיסיע, כדי מ׳זאָל קענען אויסצאָהלען פאַר די אָרימע-לייט, פאַר וועלכע די קאָמיסיע האָט שוין בעשטימט אונטערשטיצונגען.

פרעזעס מינצבערג ענטפערט, אַז דאָס וואָלט געווען געגען דעם רעגולאַמין. צוליב דעם ענטפער, פערלאָזט פרנס זעלמאַנאָוויטש דעם זאַל און דער פאָרזיצענדער שליסט די זיצונג.

—:o:—

קליינער פעליעטאָן

אַ ג׳עצה טובה.

די טראַמוואַי-דירעקציע אין מאַנדרענבורג, איז געפאַלען אויף אַ אָריגינעלע המצאה, ווי אַזוי איינצוהיטען די טראַמוואַי-פאָהרער פון קאַטאַסטראָפעס. זי האָט אויסגעהאָנגען אין די וואַגאָנען פלאַקאַטען מיט אַ רשימה פון דער צאָהל קאַטאַסטראָפעס, וואָס עס האָט פאַסירט אין לויף פון יאָהר, און דאָס האָט טאַקע געהאָלפען.

ווען איך האָב איבערגעלייענט אין די צייטונגען די דאָזיגע ידיעה, בין איך געוואָרען מלא שמחה. מיר קאָנען דאָך ווערען געהאָלפענע — האָב איך מיר געטראַכט, — מיר קאָנען זיך דאָך, מיט דער זעלבער המצאה, אויך ביי אונז בענוצען און נישט נאָר אין טראַמוואַיען, נאָר אויך אין פיל אַנדערע ערטער, וואו עס טרעפט אָפטע קאַטאַסטראָפעס...

אַזוי למשל, וואָלט געווען אַ יושר גרול, אין אונזער קהלה אויסצוהענגען אַ פלאַקאַט מיט אַ רשימה וויפיל בענקלעך עס זענען געפאַלען, אין משך פון יאָהר אין די קעפּ פון די דאָזערס...

ביי די רבנים, וואו עס קומען פאָרלעך נעהמען [illegible] אויסהענגען אַ רשימה, וויפיל עס איז דאָס יאָהר דורכגעפיהרט געוואָרען גט׳ן...

ביי די „געמאַכטע" וועקסעל-שרייבער, וואָלט מען אונבעדינגט געדאַרפט אויסהענגען אַ רשימה, וויפיל עס זענען שוין דאָס יאָהר נעגאַנגען זיצען פאַר דער מלאכה....

ביי די זעלבסטמערדער — וויפיל מענשען מ׳האָט צוריק אויסגעהיילט און זענען געוואָר נעוואָרען...

ובזכות זה, אין זכות פון אַזעלכע רשימות וואָלטען מיר אויסגעלייזט געוואָרען ווי אין סידור שטעהט מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה.

שר של אש.

אַ שוסטערס אַ ווייב פערראַט איהר מאַן.

זי האָט אָבער אַ ביטערען סוף.

„העמעריל, העמעריל, קלאַפּ", אַזוי האָט זיך געזונגען דער שוסטער וו., אַ יונגערמאַן פון אַ יאָהר 21 פון פּאָמאָרסקאַ 4, און בשעת מעשה אַריינגעקלאַפּט אַ טשוואָק נאָך אַ טשוואָק אין דעם האַרטען לעדער. און באמת, וואָס האָט איהם געפעהלט. חתונה-געהאַט מיט אַ שעהן, יונג מיידעל, בעקומען אַ קליינעם נדן, זיך איינגעאָרדענט אַ ווערקשטעל, געהאַט מיט מזל אַ קינד און נאָך דערצו בעקומען אַ „אָדראָטשעניע" פון מיליטער. האָט זיך דאָס פאַר-פאָלק מיט זייער קינד געלעבט רוהיג און געהאַט פרנסה, ביז דאָס אומגליק איז געקומען אין שטוב אַריין. אין אָקטאָבער 1927 האָט זיך ביי וו. געענדיגט די „אָדראָטשעניע" און מ׳האָט איהם צוגענומען אין מיליטער. מ׳קען זיך פאָרשטעלען ווי ס׳איז פאָרגעקומען דאָס געזעגענען זיך פון וו. מיט זיין פרוי און קינד. אָבער די פרוי האָט נישט פערלוירען די האָפנונג; זי האָט בעשלאָסען ווייטער צו פיהרען די ווערקשטעל, כדי נישט צו פערלירען די קונדשאַפט. צו דעם צוועק האָט זי אַריינגענומען אַ גוטען געזעלען, וועלכער איז געזעסען ביי איהר אין שטוב און געאַרבייט. אַזוי איז געגאַנגען עטליכע חדשים, אַ מענש איז אָבער נישט אויס אייזען און יונג-בלוט איז נישט קיין וואַסער. דאָס יונגע ווייבעל איז געוואָרען נישט גלייכגילטיג צו דעם בחור-געזעלען און פון אַ פריינדשאַפט, איז געוואָרען אַ הייסע ליבע.

דער יונגערמאַן וו. האָט אין מיליטער געהאַט אויסצושטעהען געהאַקטע צרות, ער האָט אָבער געדולדיג אויסגעהאַלטען און געוואַרט אויף דער מינוט. ווען ער וועט בעפרייט ווערען און זיך אומקעהרען צו זיין געליבטע פרוי און קינד. ס׳איז איהם אָבער נישט בעשערט געווען קיין נחת.

די ליבע צווישען דער יונגער פרוי און זיין שוסטער-געזעלען, האָט זיך אַלץ מעהר פערשטאַרקט און מ׳האָט דאָ געלעבט ווי אַ מלאך אין פראַנקרייך. דער שוסטער - געזעלען איז אויך געווען אַ נישט-קשה׳דיגער חברה - מאַן און האָט צוגערעדט דאָס יונגע ווייבעל צו פערשידענע כשר׳ע און נישט כשר׳ע ענינים, פון וועלכע דאָס נייע „פאַר-פאָלק" האָט אויך געמאַכט „אַ גראָשען". וועגען דעם מאַן אין מיליטער, האָט זי כמעט ווי שוין פערגעסען און מ׳האָט געשפינט פלענער ווי אַזוי פטור צו ווערען פון דער שטערונג, צו זייער „אייביגען גליק".

און ווען דאָס יונגע ווייבעל האָט שוין געהאַט אַ שפּאָר ביסעל געלד, איז דער געזעלען צו איהר צוגעשטאַנען און אָנגעהויבען צו ערקלעהרען, אַז איצט איז די ריכטיגע צייט צו ענטלויפען צוזאַמען און פטור ווערען פון מאַן. צו דעם איז נויטיג צו פערקויפען די דירה און ווערקשטעל, צוזאַמענעהמען דאָס גאַנצע געלד און אַוועקפאָהרען קיין אויסלאַנד און געניסען פון פאַמיליען - גליק. דאָס נאַאיווע ווייבעל איז געווען פערליבט ביז איבער די אויערען, האָט זי זיך נישט געקאָנט אַקעגען שטעלען די זיסע ריידלעך פון איהר ליבהאָבער און מסכים געווען אויף פערקויפען די דירה און די ווערקשטעל. קיין בעלנים האָבען נישט געפעהלט און אין עטליכע טעג אַרום איז שוין דאָס געשעפט געווען געמאַכט.

דער צוקונפטיגער בעל-הבית האָט גענומען דאָס געלד אין טאַש אַריין, האָט איינגעפאַקט דאָס ביסעלע זאַכען און איז אַוועק קויפען בילעטען אויף אַוועקצופאָהרען.

דאָס ווייבעל האָט זיך און דעם קינד אָנגעטון בגדי מלכות און געוואַרט אויף דעם „חתן" מיט די בילעטען. געוואַרט אַ שעה, צוויי, דריי און אַ טאָג, צוויי, דריי, אָבער אין קול ואין עונה. דער יונגערמאַן האָט זיך צוגענומען דאָס געלד און איז ערגיץ אַוועק. אַ סברה, אַז ער האָט זיך שוין פריהער געהאַט צוגעגרייט אַנ׳אויסלענדישען פּאַס. דאָס ווייבעל איז געבליבען ווי אויפ׳ן וואַסער, אָהן אַ גראָשען, אָהן אַ דירה, אָהן אַ ווערקשטעל מיט חרפה און שאַנד. וואָס וועט זי זאָגען פאַר איהר מאַן? פון וואַנען וועט זי נעהמען דעם טאָג איבערצולעבען?

געהט זיך די פרוי איצט אַרום מיט דעם קינד אויף דער האַנד און ווייסט נישט וואָס דער מאָרגען וועט איהר ברענגען.

פינאַנץ - מיניסטעריום בעשטעטיגט די אַמעריקאַנער הלואה

פאַר לאָדז.

(ב) דער פרעזידענט זשעמיענצקי און וויצע-פרעזידענט וויעלינסקי האָבען פערענדיגט אין וואַרשאָ די אונטערהאַנדלונגען וועגען דער אַמעריקאַנער הלואה פאַר לאָדז.

די פאָרשטעהער פון שטאָט האָבען אויך פערענדיגט די געשפרעכען מיט די פאָרשטעהער פון פינאַנץ-מיניסטעריום און די לעצטע האָבען אַקצעפּטירט דעם אָפּמאַך פון לאָדזער מאַגיסטראַט מיט די פאָרשטעהער פון די אַמעריקאַנער קאַפּיטאַליסטען.

אויף דער היינטיגער אויסערגעוועהנליכער זיצונג פון שטאָט-ראַט וועט דער פרעזידענט זשעמיענצקי רעפערירען דעם הלואה-אָפּמאַך און ס׳וועט פאָרקומען די ערשטע בעשטעטיגונג פון דעם הלואה-אָפּמאַך.

די צווייטע בעשטעטיגונג וועט פאָרקומען אויף דער מאָרגענדיגער זיצונג פון שטאָט-ראַט.

געעפענט די אויסשטעלונג

„דער געזונדטער און קראַנקער מענש".

(ב) נעכטען איז פאָרגעקומען די ערעפנונג פון דער אויסשטעלונג „דער געזונדער און קראַנקער מענש". וועגען דער בעדייטונג פון דער אויסשטעלונג האָבען גערעדט די ה״ה פאַטענגאַ, פייפער און ד״ר מאַרגאָליס.

אין דער אויסשטעלונג נעהמט אַנטייל דער רויטער קרייץ, פּאָזנאַנסקי׳ס שפּיטאָל, אַננאַ-מאַריאַ-שפּיטאָל, „טאָז", קאָכאַנובעק און דער מאַגיסטראַט.

דער אָרימסטער יוד

מיט דער קלענסטער נדבה קען האָבען אַ חלק אין

„ישיבת חכמי לובלין".

Dr med. ST. HEINRICH
WIŚNIOWA GÓRA
WILLA KACZOROWSKIEGO
ספּעציאַליסט פאַר קינדער- און אינערע קראַנקהייטען.

האַלט ריין!

(מ) דער רעגירונגס קאָמיסאַריאַט האָט מיטגעטיילט דעם געזונדהייטס-אַמט ביים מאַגיסטראַט, אַז די שטאָטישע סאַניטאַר-קאָמיסיע האָט בעשטראָפט אַ גאַנצע רייה פערזאָנען פאַר נישט ריינהאַלטען זייער פּאָסעסיעס.

תלמוד-תורה מיט הצלות נפשות צוזאַמען אין ישיבת חכמי לובלין

אַקציע פאַר בנק-הפועלים אין לאָדז

קיין לאָדז איז געקומען דער מיטגליר פון דער ארץ-ישראל׳דיגער אַרבייטער-רעלענאַציע, מיטגליד פון צענטראַל-קאָמיטעט פון „הפועל-הצעיר" אין א״י און פון דער אַלוועלטליכער „התאחדות"— חיים שורער פון תל-אביב. מיט זיין בעטייליגונג וועט דורכגעפיהרט ווערען אין אונזער שטאָט אַן אַקציע צו פערשפּרייטען אַקציעס פון דער אַרבייטער-באַנק (בנק-הפועלים) אין א״י.

געריכטס-אָפּצאָל און שטראָף-פּראָצעסען.

די אויספיר-אינסטרוקציע פון יוסטיץ-מיניס-טער צו דער פעראָרדנונג פון מלוכה-פּרעזידענט פון 22 מערץ 1928 ענדערט אויך די ביזהער-פּער-פליכטענדע פאָרשריפטען וועגען געריכטס-אָפּצאָל אין שטראָף-ענינים.

אין הסכם מיט'ן אַרטיקעל 60 פון דער צי-טירטער אינסטרוקציע ווערט אויף יעדען פער-משפּט'ן אין אַ שטראָף פּראָצעס נאָך אַרויפגעלעגט די געריכטס-קאָסטען.

די סומע פון די בעטרעפענדע געריכטס-קאָסטען איז אָפּהענגיג פון טערמין, אויף וועלכען דער פער-משפּטער איז פעראורטיילט געוואָרען.

פון אַ פערמשפּט'ן דורך דער ערשטער אינ-סטאַנץ

ביז	1 חודש	ווערט גענומען געריכטס-קאָסטען	5	זל.
„	3 חדשים	„ „ „	10	„
„	6 „	„ „ „	20	„
„	1 יאָהר	„ „ „	40	„
„	2 „	„ „ „	80	„
„	4 „	„ „ „	160	„
„	6 „	„ „ „	320	„

פון די וועלכע ווערען פערמשפּט אויף נאָך אַ לענגערען טערמין, ווערט גענומען געריכטס-קאָסטען 600 זל.

וואָס שייך די פערמשפּטע צו געלט-שטראָפען ווערט פון זיי אויפגעמאָנט געריכטס-קאָסטען אין דער הויך פון 10 פּראָצ. פון דער אייגענטליכער געלט-שטראָף. אויב איינער ווערט פערמשפּט צו אַרעסט און אַ געלט-שטראָף גלייכצייטיג ווערט פון איהם גענומען געריכטס-קאָסטען פערהעלטנישמעסיג צו די אַרויסגעטראָגענע אורטיילען אויך לויט ביי-דע שטראָף-פאָרמען.

דאַגעגען ווען איינער ווערט פערמשפּט צו אַ געלט-שטראָף און די געלט-שטראָף קאָן איהם אין פאַל פון אומפערמעגליכקייט פערביטען ווערען אויף אַרעסט ווערען די געריכטס-קאָסטען אין אַזאַ פאַל גענומען לויט דער פעסטגעשטעלטער נאָרמע פאַר געלט-שטראָפען.

פאַר דער צווייטער אינסטאַנץ בעטרעפען די געריכטס-קאָסטען אַ העלפט ווי פאַר דער ערשטער, פאַר דער דריטער, ווערט גענומען פּונקט אַזוי פיל ווי פאַר דער ערשטער.

די סומע פון די געריכטס-קאָסטען ווערט בע-שטימט אין אַרויסגעטראָגענעם אורטייל.

אין ענינים, וועלכע ווערען בעטראַכט לויט דער איניציאַטיוו פון פּריוואַטע אָנקלאַגעס אין פאַל, ווען דער אָנגעקלאָגטער ווערט פרייגעשפּראָ-כען ווערען פון איהם אויפגעמאָנט די געריכטס-קאָסטען אין דער הויך פון 3 ביז 100 זל.

ביים אַרויסשטעלען אַ ציוויל-תביעה אין אַ שטראָף-פּראָצעס ווערט גענומען אַ געריכטס-אָפּצאָל לויט דער טאַקסע פון ציוויל-פּראָצעסען דערביי מוז בעמערקט ווערען, אַז דער געליטענער איז מחויב דעם פעסטגעשטעלטען אָפּצאָל אַריינצוטראָגען ערשט דאַמאָלס, ווען די ציוויל-אַקציע ווערט דערלאַנגט אין אורטיילענדען געריכט.

דאַגעגען דאָס בלויזע מעלדען וועגען דער ציוויל-מאָהנונג בעת דער ערשטער אויספאָרשונג, מעג עס זיין אפילו פערבונדען מיט אַנ'ענטשפּרע-כענדע פערזיכערונג (Zabezpieczenie powództwa cywilnego.) איז נאָך דערוויילע פריי פון דער פליכט אַריינצוטראָגען דעם בעשטימטען אָפּצאָל.

ווערט צו דערמאָנען איז אויך דער אַרט. 68 לויט וועלכען דאָס געריכט איז בערופען צו בע-פרייען גענצליך דעם פערמשפּט'ן אָדער דעם פּרי-וואַט-אָנקלאָגער פון די אַרויפגעלייגטע אויף זיי געריכטס-קאָסטען, וואָס אָנערקענט עס, אַז דאָס אויפמאָנען פון די דאָזיגע קאָסטען וועט זיי צו שטאַרק בעלאַסטען.

די פאָרשריפטען וועגען די איבעריגע אָפּצאָ-לונגען בלייבען נישט געענדערט.

רעדענדיג איבערהויפּט וועגען געריכטס-אָפּ-צאָל איז צום סוף נאָך וויכטיג צו דערמאָנען, אַז לויט די פאָרגעזעהענע אין די אַרטיקלען פון 44 ביז 53 כללים קאָנען די פּעטענטען, וועמען דאָס גע-ריכט אָנערקענט די רעכט פאַר אָרימע (prawo ubogich) אין גאַנצען בעפרייט ווערען פון גע-ריכטס-אָפּצאָל. די פּעראינטערעסירטע פּערזאָנען מוזען אין אַזאַ פאַל צושטעלען אַ צייגניש פון דער פּאָליציי-מאַכט, עווענטועל געמיינדע פערוואַלטונג וועגען זייער נישט ביכולת'דיגקייט אָפּצוצאָהלען דעם בעטרעפענדען געריכטס-אָפּצאָל.

די פרידענס געריכטען זענען בערופען צו אָנערקענען אָרימקייט-רעכט אויך אָהן אַזעלכע בע-שטעטיגונגען.

אויב דאָס געריכט זעהט איין, אַז די תביעה איז גרונדלאָז, קאָן עס נישט אָנערקענען די אָרימקייט-רעכט.

די גאַנצע פּראָצעדור וועגען אָנערקענען אָרימ-קייט-רעכט איז פריי פון יעדען אָפּצאָל.

געגען דער אָפּזאָגענדער דעציזיע צו אָנער-קענען אָרימקייטס רעכט קאָן מען דערלאַנגען אַנ'-אַפּעלאַציע.

די אָרימקייט-רעכט ווערט אָנערקענט בלויז לגבי דעם בעשטימטען פּראָצעס און כל זמן די מאַטעריעלע לאַגע פון מאַנער בעסערט זיך נישט.

אין פאַל, ווען דער אָרימער געווינט דעם פּראָצעס, ווערען די גאַנצע געריכטס קאָסטען אויפ-געמאָנט פון צוגעמשפּטען פערמעגען עווענטועל פון פערשפּילטען צד דאָס אָנערקענען וועמען ס'איז אָרימקייט-רעכט בעפרייט נישט דעמזעלבען פון דער פליכט צוריקצוגעבען דעם געווינענעם צד די געריכטס-קאָסטען.

י. אינפעלד.

קאָמוניקאַט

פון יוד. ליטעראַטען- און זשורנאַליסטען-פעראיין

פרייטאָג, דעם 1־טען יוני ד. י. וועט אין לאָקאַל פון „צענטראַלען סוחרים־ און פאַבריקאַנ־טען־פעראיין, פּיעטריקאָווער 10, פאַרקומען, 10 אַ זייגער אין ערשטען טערמין און 12 אַ זייגער אין 2־טען טערמין די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון יודי־שען ליטעראַטען· און זשורנאַליסטען־פעראיין אין לאָדז. טאָג־אָרדנונג: ערעפענונג און וואַהל פון פּרע־זידיום, בעריכט פון דער פערוואַלטונג און רעוויזיאָנס־קאָמיסיע, בורזשעט, פרייע פאָרשלאָגען און וואַהלען פון אַ נייער פערוואַלטונג.

אין דער פערזאַמלונג וועלען זיך קאָנען בעטיי־ליגען נאָר די מיטגלידער, וועלכע האָבען איינגע־צאָהלט דאָס איינשרייב־געלד.

פערזאַמלונג

פון בלוי-געשיר-קליינהענדלער.

זונטאָג איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון דער בלויגעשיר־סעקציע ביים קליינהענדלער־פער־איין, פּיעטריקאָווער 6. נאָכ'ן בעריכט פון סעקרע־טאַר יעקב גאָלדמאַן וועגען די סכסוכים מיט די אַנגראָסיסטען ווערט דער בעריכט גענומען צו קענ־טעניש. עס איז בעשלאָסען געוואָרען אויסצודריקען אַ דאַנק די אַנגראָסיסטען ל. גרינשפּאַן, לייביש איזביצקי, ר. איזביצקי, נ. פּראָוויזאָר און יעקב ריכטער פאַר זייער אונטערשטיצונג לטובת די בלויגעשיר קליינהענדלער. ס'ווערט בעשלאָסען צו גרינדען אַ גמילות חסדים־קאַסע פאַר די בלויגעשיר קליינהענדלער און ס'ווערט געוועהלט אַ פערוואַלטונג פון דער קאַסע, וועלכע האָט זיך קאָנסטיטואירט אויף פאָלגענדען אופן: פאָרזיצער — הערש רובי־נעק, וויצע־פאָרזיצער־יצחק זינגער, סעקרעטאַר— יעקב גאָלדמאַן, קאַסירער—שלמה נתן גאָרלעוויטש.

איהר וועט שטוינען איבער די זיכערע ווירקונג פון
LESCHNITZER
קרעם און זייף
ביי דער בעזייטיגונג פון
זומער-שפּרענקעלעך
און לעבער-פלעקען.
צו בעקומען אין אַפּטייקען און סקלאַד-אַפּטעקען.
קרעם 3.15, זייף 2.30

אָבערקאַנטאָר משה קוסעוויצקי אין לאָדז.

נעכטען איז געקומען קיין לאָדז דער וועלט-בעריהמטער חזן, אָבערקאַנטאָר פון דער וואַרשא-ווער טלאָמאַצקער סינאַגאָגע משה קוסעוויצקי, ביים באַהן האָבען דעם חזוב'ען חזן אָפּגעוואַרט פיל פון זיינע פערעהרער חי אויך פערוואַלטונגס-מיט-גלידער פון „הזמיר“.

מאָרגען מיטוואָך אָוועגד וועט אָבערקאַנטאָר משה קוסעוויצקי אויפטרעטען אין „פילהאַרמאָניע“. אויפ'ן גראַנדיעזען רעליגיעזען קאָנצערט, וואו עס טרעט אויך אויף דער „הזמיר“-כאָר אונטער דער לייטונג פון דיריגענט י. פּיוווישיס.

דער אינטערעס צו דעם מאָרגענדיגען קאָנ-צערט איז אַ גרויסער.

120 רבנים און רביים שליט"א, 50 טויזענד יודען פון גאַנץ פּוילען האָבען אַנטייל גענומען אין דער גרונדשטיין-פייערונג פון
ישיבת חכמי לובלין

„גאַנג“ אין גאָרטען (צעגעלניאַנאַ 16).

די פאָרשטעלונגען פון רעווי-טעאַטער „גאַנג“ אין קאָלעסעאום-גאָרטען אויף ציגעל-גאַס 16 געהען אַדורך מיט אַ גרויסען און פּערדינטען ערפאָלג, דאָס איצטיגע פּראָגראַם: „מיר הויבען אָן“, וואָס פּעדמאַגט אַ גאַנצע רייה אַמוזירענדע נומערען ווערט פון פּובליקום אויפגענומען מיט גרויס בייפאַל בע-זינדערס צייכנען זיך אויס מיט זייער שפּילען די פרויען: יאַשקאָוונאַ, רונאָוויעצקאַ. די הערען: סקאָנעצני ציבולסקי שעליינסקי און דאָס באַלעט-פּאַר וואָוינאַר-סאַבאַלטאָוונאַ.

היינט, דינסטאָג, קומען פאָר אין „גאַנג“ 2 פאָרשטעלונגען 8 און 10 אָוועגד.

נייע איינשרייבונגען

אויף די פּראָפעסיאָנעלע פאַך-קורסען פון דער געזעלשאַפט „אָרט“, וואָלטשאַנסקאַ 27.

צוליב דעם, וואָס אַ רייה קאָמפּלעטען ענדי־גען איצט דעם קורס פון די פּראָפעסיאָנעלע לערך־וואַרשטאַטען פון „אָרט“, — ווערען שוין אָנגענו־מען נייע שילער און שילערינס אויף פאָלגענדע פאַכען:

פאַר פרויען

1) שטאָפּעריי און נופּען, 2) האַנד־שטיקעריי, 3) מאַשין־האָפּט, 4) מאַניקור, 5) קראַפּט־שפּולען צו זאָקען, 6) קראַפּט־שפּולען צו טעקסטיל, 7) וועש־נייען מיט צושניידען און מאָדעלירען.

פאַר מענער און פרויען

8) אַנדולאַציע, 9) מעכאַנישע וועבעריי, 10) רונד־קראַפּט־זאָקען.

אין דער סוויטער־שטיקעריי, קאַטאָן־זאָקען־אָפּ־טיילונג, און צושניידער־קורס ווערען ביז אויף ווינ־טער קיין נייע שילער נישט אָנגענומען.

תיקון טעות.

מיר בעסערען דערמיט אַ טעות, וועלכע האָט זיך אַריינגעכאַפּט אין דער נאָטיץ פון זונטאָג'דיגען נומער וועגען דעם איינשטעלען די צאָהלונגען דורך דער זאָקען-פירמע פינקעל אויף פּולנאָצנאַ גאַס. ס'האָט געדאַרפט זיין נישט פינקעל, נאָר גאָרפינקעל.

רעסטאָראַן
מ. געזונד
לאָדז, פּיעטריקאָווער 35
טעלעפאָן 78-6
גיט אָרויס פונ'ם 29. מאַי ד. י. פאַר זיינע שטענדיגע און סעזאָן-געסט
געשמאַקפולע און אויסגעצייכענטע
מיטאָגען צו 2.50 און 3.75
אווענדברויט 1.75 „ 2.25
און אויך á la carte
זעמטליכע נייהייטען! שנעלע בעדינונג!
צו די פּרייזען ווערט נישט צוגערעכענט 10 פּראָצ.
ס'ווערען אויך אָנגענומען בעשטעלונגען, אויף בעלער, חתונה און באַנקעטען צו ציגענגליכע פּרייזען.

ספּאָרט-בעוועגונג.

„הערטאַ“ (וויען) אין לאָדז.

„הערטאַ“ — „ל. ק. ס.“ 0:2 (0:1)

„הערטאַ“ — „ל. ק. ס.“ 2:2.

די ערשטע אויסלענדישע פוסבאָל־מאַנשאַפט, וואָס האָט היי־יאָהר געשפּילט אין לאָדז איז — דער ווינער ספּאָרט־קלוב „הערטאַ“. „הערטאַ“ איז איינע פון די שטאַרקסטע עסטרייכישע פוסבאָל־מאַנשאַפטען פון דער „עקסטראַ־ליגע“.

דער ערשטער מעטש איז פאָרגעקומען דעם פערגאַנגענעם שבת. צוליב אָבער דעם נישט זיכער־רען וועטער איז צום ראָזיגען מעטש געקומען אַ קלענערע עולם.

צום ערשטען מעטש איז „ל.ק.ס.“ אַרויסגע־טרעטען מיט עטליכע רעזערוו־שפּילער, ווילענדיג רעזערווירען איהרע בעסערע כוחות צום רעוואַנש־מעטש. די „ל.ק.ס.“ מאַנשאַפט איז בעשטאַנען פון פאָלגענדע שפּילער: פישער, גאַלעצקי, קאָוואַלטשיק, מאַלעק, טשמיעל, יאַנטשיק, שלערוש, מאָסקאַל, האָפמאַן, סאַוויאַק און רורקאַ. דער צוזאַמענשטעל פון „הערטאַ“ איז געווען פאָלגענדער: פיליך, ווילד־שעל, ריטריך, אָסאַלעק, קאַנטער, שלאָסער, ליס־טאָפאַד, קעמנער, ציזאַר, מערץ, שטיפעל.

דאָס שפּילען ווערט צום אָנהויב אָן נעפיהרט אין אַ ריהרעווידינער טעמפּאָ. „הערטאַ“ בעקומט באַלד די סימפּאַטיע פון פובליקום צוליב זייער טעכנישען שפּילען. זיי פיהרען אַ דורך אַ גאַנצע רייה שעהנע אָנגריפען. ראַגעגען „ל.ק.ס.“ קומט זעלטען ווען צו זייער טויער.

די קאָפּ־שטויסען פון „הערטאַ“ און פיל אַנ־דערע טריקען רופען אַרויס שטאַרקע אַפּלאָדיסמענ־טען ביים פובליקום. די מאַנשאַפט איז זעהר גוט צוזאַמענגעשטעלט און קיין איין באַלעם ווערט נישט פערפאַסט. זייער שפּילען דערמאָהנט דאָס שפּילען פון ווינער „הכח“, ווען די פאָרם פון „הכח“ איז געווען אין דער העכסטער מדרגה. ערשט די 30 מינוט ברענגט דאָס ערשטע טויער פון טאָג. פון דאָ איז שוין אַ שטאַרקער איבערגעוויכט פון „הער־טאַ“.

אין דער צווייטער העלפט שפּילט אין דער „ל.ק.ס.“ מאַנשאַפט ציל אָנשטאָט האָפמאַנען. ציל ברענגט אַריין אין די רייהען פון „ל.ק.ס.“ פיל ברען און אַמביציע. שפּילענדיג אַלס צענטער פון אָנגריף טרייבט ער און שלעפּט מיט זיך איצט דעם אָנגריף אַלס עפּטער צו „הערטאַס“ טויער, „ל.ק.ס.“ ער־צילט עטליכע קאָרנערען, אָבער זיי נוצען גאָרנישט אויס, צוליב דעם גוטען שפּילען פון „הערטאַס“ פערטיידיגונג און טויערמאַן.

דאָס שפּילען אין דער העלפט געהערט כמעט אינגאַנצען צו „ל.ק.ס.“ אָבער זיי ערצילען נישט קיין ממשות'דיגעס. ראַגעגען „הערטאַ“ ערצילט אין דער לעצטער מינוט אַ צווייט טויער און דער רע־זולטאַט 0:2 פאַר „הערטאַ“ בלייבט שוין נישט געענדערט.

דעם מעטש אין ערשטען טאָג האָט געפיהרט דער לאָדזער ריכטער הורעטיג.

* * *

צום צווייטען מעטש איז, צוליב'ן רעגען גע־קומען אַ 300־קעפּיגער עולם.

„הערטאַ“ איז אַרויסגעטרעטען מיט דער מאַנ־שאַפט ווי שבת. אין „ל.ק.ס.“ האָבען געשפּילט: מילאַ, גאַלעצקי, יעזשעווסקי, מאַלעך, טשמיעל, יאַ־שינסקי, שלערוש, מאָסקאַל, ציל, סאָוויאַק, דירקאַ.

אויב שבת האָט אין דער ערשטער העלפט געהאַט אַנ'איבערגעוויכט „הערטאַ“ איז עס נעכטען געווען פערקעהרט. די ערשטע העלפט האָט „ל. ק.ס.“ אַ איבערגעוויכט און זיי צווינגען „הערטאַ'ס“ טויערמאַן אַרויסצווייזען זיין קענטניש. עס וועט נישט זיין איבערטריבען אויב מיר וועלען זאָגען, אַז „הערטאַ'ס“ טויערמאַן פיליך איז דער בעס־טער פונקט אין דער שטאַרקער מאַנשאַפט „הער־טאַ“. דאָס איינציגע טויער אין דער ערשטער העלפט ערצילט „ל.ק.ס.“.

אין דער צווייטער העלפט רייסט זיך ווידער „הערטאַ“ אויף פיהרט אַ דורך אַ רייה הערליכע אָנגריפען. דער לינקער פליגעל ערצילט אַ שעהן טויער אין דער 20 מינוט. און 3 מינוט שפּעטער פערגרעסערט דעם רעזולטאַט דער האַלב רעכטער אויף 1:2. אין דער לעצטער מינוט גלייכט „ל.ק.ס.“ אויס. ריכטער ה' מאַרטשעווסקי.

„הערטאַ“ האָט אונבערעלאָזט אַ זעהר גוטען איינדרוק. די גאַנצע מאַנשאַפט שפּילט זעהר גוט. די שפּילער בעזיצען אַ גוטע טעכניק, פון די שפּי־לער צייכנען זיך ספּעציעל אויס דער טויערמאַן, דער פערטיידיגער דיטריך און דער צענטער פון אָנגריף.

„ל.ק.ס.“ האָט אין צווייטען טאָג געשפּילט בעדייטענד פיל בעסער ווי שטענדיג.

א-ן.

* * *

„חשמונאי“ — „ל.ק.ס.“ (קאָמב.) 4:1.

„חשמונאי“ האָט שוין דעם צווייטען מעטש פערשפּילט 4:1. אין ערשטען מאָל מיט קראַפּט.

„שמשון“ אין שעדלעץ.

„שמשון“ — 22 פּולק 1:10

„שמשון“ — 9 פּולק 2:2.

די צוויי טעג יום־טוב האָט די לאָרזער יודי־שע פוסבאָל־מאַנשאַפט „שמשון“ געוויילט אין שעד־לעץ. אין ערשטען טאָג האָבען זיי געשפּילט מיט'ן אָרטיגען „22 פּ. פּיעכאָטי“ און זענען בעזיגט גע־וואָרען מיט אַ רעזולטאַט 1:10 (!!).

די מפּלה אין אַזאַ גרויסען פערהעלטניש פער־ענטפערט זיך דערמיט, וואָס די שפּילער זענען געווען מיד פון וועג און די שפּילער זענען נישט געווען צוגעוואוינט צום פּלאַץ.

דעם צווייטען טאָג האָט „שמשון“ געשפּילט מיט'ן 9. פּולק און דער מעטש האָט זיך פער־ענדיגט מיט אַ רעמי רעזולטאַט 2:2.

אַ דאַנק דעם ראָזינען רעזולטאַט, וועלכען „שמשון“ האָט ערצילט מיט אַזאַ שטאַרקען קלוב ווי דער „9. פּולק“ איז (דער „9. פּולק“ פיהרט אין דער טאַבעלע פון לובלינער קרייז) האָט זיך „שמשון“ אין אַ געוויסען מאָס רעהאַביליטירט און די יודישע מאַנשאַפט איז פריינדליך אויפגענומען געוואָרען פון דער יודישער געזעלשאַפט.

אויך די מיליטער־לייט האָבען פאַר די יודישע קלובען איינגעאָרדענט אַ באַנקעט.

„שילאַ“ — „פּאָליציי“ 3:0.

„ביענ“ — „שטערן“ 3:0

אויב „שטערן“ וועט זיך נישט פערבעסערן דראָהט איהר אַראָפּצופאַלען אין דער „צ“ קלאַס.

*

וואַרשא.

„הכח“ (לאָדז) — „סקרא“ 4:0

„פּאָלאָניא“ — „ב.א.ק.“ (וויען) 4:0.

קראָקאָ.

„פּלאָריסדאָרף (וויען) — קראַקאָוויא 2:5

לעמבערג.

„וואַסאַס“ (בודאַפּעשט) — „פּאָגאָן“ 2:0.

ווי אזוי ווילדע מענשען האלטען אונז, ציוויליזירטע, פאַר משוגעים און מאכן חוזק פון אונזער אַרט לעבען

זיי קענען נישט בעגרייפען אונזער משוגעת צו געהן אָנגעטון בייטאָג, ווען עס איז וואַרם און אויסטון זיך ביינאַכט, ווען עס איז גראַדע קאַלט. — ווי קענען אויך נישט פערשטעהן, וואָס הייסט גנב'ענען איינע ביי די אַנדערע, אָדער וואָרום נאָהענטע שכנים זאָלען זיך קריגען צווישען זיך.

מיר ציוויליזירטע מענשען לאַכען אָפּ פון אַלעם וואָס איז אַלט־מאָדיש או [מיר] מאַכען חוזק פון די אַמאָליגע מנהגים און דעם אַלט מאָדישען סאָרט לעבען. מיר בעדויערען די אָפּגעשטאַנענקייט פון די האַלב־ציוויליזירטע מענשען און מיר האָבען רחמנות אויף די גאָר ווילדע מענשען, וועלכע לעבען אין די פערוואָרפענע ווינקעלעך פון אַפריקע און זיד־אַמעריקע.

ווי אַזוי אָבער קוקען אָב יענע ווילדע מענשען אויף אונז? זענען זיי אונז מקנא מיט אונזער הויכער ציוויליזאַציע? האָבען זיי וועלכע עס איז שטרעבונג צו ציוויליזירען זיך און פיהרען אַ מאָדערנעם לעבען מיט די אַלע נייעסטע בעקוועמליכקייטען וואָס די וויסענשאַפט און טעכניק האָט פאַר אונז ערפונדען?

אַ געוויסער רושעק מעקלאַרען, וועלכער האָט אַרומגערייזט אַלערליי געגענדען אין אַפריקע און סאוטה אַמעריקע און האָט שטודירט דעם לעבען און די מנהגים פון די ווילדע שבטים, פערזיכערט, זענען די ווילדע גאָרנישט מקנא אונז דעם ציוויליזירטען לעבען. זיי קוקען אויף אונז ווי אויף אומבעהאָלפענע משוגעים און זיי האָבען גרויס מיטלייד מיט אונז, נאַרישע מענשען, וועלכע לאָזען זיך פערפיהרען פון אַלערליי משוגעת'ן.

די ערשטע זאַך, וואָס די ווילדע מענשען קענען נישט פערשטעהן איז די מאָדע צו געהן אָנגעטון בייטאָג. און גראַדע אויסטון זיך ביינאַכט. בייטאָג, טענה'ן זיי, איז דאָך וואַרים. דאַן דאַרף מען נישט קיין קליידער. ביינאַכט, ווען עס ווערט קאַלט איז דאָך די צייט אָנצוטון זיך און אַזוי טוען זיי טאַקע דאָרט אין די געגענדען וואו די ווילדע שבטים וואוינען. אָבער צו פיהרען זיך אַזוי ווי מיר ציוויליזירטע — צו געהן אָנגעטון בייטאָג און אַראָפּנעהמען די קליידער ביינאַכט — איז אַן'אמת'ע משוגעת.

אין איין דאָרף האָט איינער פון די ווילדע מענשען געפרעגט דעם שרייבער אויב עס איז אמת וואָס ער האָט געהערט, אַז ביי די ווייסע דאָרטען אין די ציוויליזירטע לענדער, זענען דאָ אַ סך גנבים און מען מוז אָנשטעלען אַזעלכע שטאַרקע מענשען, וועלכע מען רופט אָן פּאָליסלייט צו היטען, אַז מען זאָל נישט גנב'ענען. ביי אונז, זאָגט ער, גנב'עט מען נישט איינער פונ'ם אַנדערען און שכנים קריגען זיך נישט. אַלע מענשען פון איין שבט לעבען בשלום. די איינציגע זאַך וואָס מען גנב'עט יאָ — איז ווייבער, אָבער דאָס מעג מען דאָ, האָט דער ווילדער גאַנץ נאַאיוו געזאָגט.

נאָך אַ זאַך וואָס איז אונפערשטענדליך פאַר די ווילדע איז וואָרום ביי אונז ציוויליזירטע מענשען זענען דאָ בעשטימטע יום טובים, וועלכע פאַלען אויס אין געוויסע צייטען פון יאָהר. עס קומט אויס, זאָגט ער, אַז איהר מוזט זיך משמח זיין און טאַנצען און שפּרינגען נישט ווייל איהר זייט גוט אויפגעלייגט און פיהלט זיך יום־טוב'ריג, נאָר דערפאַר, ווייל דער יום טוב פאַלט אויס אין אַ געוויסער צייט. ביי די ווילדע איז אָבער אַנדערש. זיי מאַכען זיך אַ יום־טוב יעדעס מאָל וואָס זיי זענען אויפגעלעגט. זיי טאַנצען און שפּרינגען, ווען עס איז זיי פרעהליך אויפ'ן האַרצען און דערפאַר זענען זייערע שמחות אַ סך פרעהליכער.

איינער אַ ווילדער האָט געפרעגט אויב עס איז אמת, אַז ביי די ציוויליזירטע מענשען איז געווען אַ מאַן וועלכער האָט זיך דערוואוסט, אַז עס דאַרף אָנקומען אַ מבול, האָט ער אויסגעבויט אַ קאַסטען, האָט אַריינגעפּאַקט אַהינצו זיינע ווייבער און קינדער און אויך אַלערליי חיות און איז מיט זיי אַנטלאָפען איבערלאָזענדיג אַלע זיינע שכנים און בעקאַנטע דערטרונקען צו ווערען. אַזאַ מאַן, זאָגט ער, איז אַ געמיינער מענש. ביי אונז ווילדע זענען אַזעלכע מענשען נישטאָ.

איינינע פון די מנהגים פון די ווילדע האָבען געמעגט איבערגענומען ווערען פון אונזערע ציוויליזירטע מענשען און דאַן וואָלטען מיר פטור געוואָרען פון אַזאַ היפּאָקריטסטוואָ און רייסערייען צווישען איינענע מענשען, ווייל וואָס אָנבעלאַנגט ערליכקייט און אָפענהערציגקייט שטעהען די ווילדע אַ סך העכער ווי די זאָגענאַנטע ציוויליזירטע מענשען.

צום פריהלינג

עמפּפעהל איך מיין געעהרטע קונדשאַפט
אַ רייכען אויסוואַהל פון די נייעסטע
אויסלענדישע

פּערפומען, פודערן,
טואַלעט־זייפען, קעלנ'ישע און
קרעמען, בלומען־וואַסערן

צו די אויסערסט־ביליגסטע פּרייזען!

בעזוכט מיין פּערפומעריע —
און איהר וועט זיך איבערצייגען.

מיט אַכטונג

J. Drukier

11 Zawadzka 11

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעס פאָלקסבלאַט" ענטוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן.

יורידישע אָפּטיילונג פון „נייעס פאָלקסבלאַט".

בײַם דערלאַנגען אַן'אָנפראַגע אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלעגט ווערען דער קופּאָן פון דער לעצטער נומער, ווען די אָנפראַגע ווערט אַריינגעשיקט. אויף אָנפראַגען אָהן קופּאָן, קען קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 29 טען מאַי 1928

7467. אַ פּאָבאָראָווי פון פראַנציסקאַנער גאַס.

אויב די קאָמיסיע אָנערקענט, אַז די קראַנקהייט, אויף וועלכער דער פּאָבאָראָווי בעקלאָגט זיך קאָן אויסגעהיילט ווערען אין משך פון נישט לענגער, ווי 4 חדשים קאָן זי איבערשיקען דעם קראַנקען־פּאָבאָראָווי אין שפּיטאָל אויף קוראַציע. געוויסע ווערען ווענערישע קראַנקהייטען גענומען אין אַכט דורך די קאָמיסיעס ביים קוואַליפיצירען צום מיליטער־דינסט פּאָבאָראָווי. וואָס שייך סיפיליס, איז אָבהענגיג פון אומשטאַנד צי דאָס איז אַ צווייט אָדער דריטאַנגיגער אין ערשטען פאַל ווערט מען פערדעכענט צו דער קאַטעגאָריע „ב". אין צווייטען פאַל ביי געוויסע קאָמפּליקאַציעס צו דער קאַטעגאָריע „צע".

7468. ק. ל—ן.

מאַכט קודם־כל אַ זאַסטרזשעזשעניע אויף דער היפּאָטעק. וואָס שייך די ווייטערע נויטיגע האַנדלונגען, מוזט איהר אונז שרייבען אויספיהרליכערע פּרטים.

7469. אַ סעקרעטאַר פון אַ פּראָפ. אַרבייטער־פעראיין.

דער ביטראַג לטובת אַרבייטסלאָזען־פערזיכערונגס־פאָנד בעטרעפט 2% און לטובת די עמעריטאַל־פערזיכערונגען (אינוואַלידען, אַלטקייט, אַלמנה, אַלמן, יתומים־רענטע, הייל־הילף און איינמאָליגע אונטערשטיצונג) 8% פון מינימאַלען חודש'ליכען אַרבייטס־לוין.

ביי אַ מאָנאַטליכען לוין ביז 60 זל. צאָהלט דעם גאַנצען ביטראַג דער אונטערנעהמער.

פערדינט דער אָנגעשטעלטער ביז 400 זל. אַ יאָהר, צאָהלט דער אונטערנעהמער 3/5 און דער אָנגעשטעלטער 2/5.

אויב דער אָנגעשטעלטער בעקומט ביז 800 זל. אַ חודש צאָהלט דער אונטערנעהמער אַ העלפט און דער אָנגעשטעלטער די אַנדערע העלפט פון בעטרעפענדען בעטראַג.

די אָנגעשטעלטע, וועלכע פערדינען מעהר ווי 800 זל. אַ חודש צאָהלען 3% און די אונטערנעהמער בלויז 2% פון בעטראַג.

די רענטע פאַר אַרבייטסלאָזע איינזאַמע בעטרעפט 30%, די וואָס האַלטען אויס פאַמיליעס בעקומען 40% פון דער גרונט־רענטע אַ צולאַג, אַחוץ דעם גייט צו צו 10% פאַר יעדען משפּחה־מיטגליד, וואָס פערדינט און נישט ווערט אויסגעהאַלטען דורכ'ן פערזיכערטען. די עמעריטאַל־רענטעס בעטרעפען פון 40 ביז 60 פּראָצענט, אָפּהענגיג ווי לאַנג דער פערזיכערטער צאָהלט ביטראַג.

K. F. .7470

אויב איהר האָט אין דער ברייט מיט 7 צענטימעטער ווייניגער, ווי אַ העלפט פון דער הויך, דאַרפט איהר בעקומען ליטערע D.

אין דער פּראַקטיק ווערט געמאַכט די אויסמעסטונג אויף פאָלגענדען אופן:

צום ערשט ווערט געמאָסטען די הויך. אין דער הויך האָט דער פּאָבאָראָווי, למשל, 152 צענטימעטער. צוטיילט מען די מאָס פון דער וואוקס אויף דער העלפט, קומט אויס 76 צענטימעטער. נעהמענדיג אַראָפּ דערפון 7 בלייבט איבער 69 צענטימעטער. אויב אַ פּאָבאָראָווי, וואָס האָט אין דער הויך 152 צענטימעטער, האָט אין דער ברייט פון ברוסט־קאַסטען ווייניגער, ווי 69 צענטימעטער, מוז ער בעקומען קאַט. D.

געמישטע התוגות אין רוסלאַנד.

(ענדע פון 3־טע זייט)

פענוויז, ווערט צוביסלעך אָפּגעשוואַכט. און וואָס ווייטער דאָס יורענטום וועט שטעהן פון דעם אַקטיווען (באָלשעוויסטישען) פּאָליטישען לעבען. אַלץ איז דאָ מעהר שאַנסען, אַז אַנטיסעמיטיזם וועט איינגאַנצען אַרויסגעשטויסען ווערען, ווייל אין רוסלאַנד — און דאָס מוז מען געדענקען, — איז קיינמאָל פריהער קיין אַנטיסעמיטיזם נישט געווען: ער פלעגט בעשאַפען ווערען פון דער רעגירונג אויף אַ קינסטלערישען אופן.

נישט דאָס רוסישע פאָלק און געוויס נישט די רוסישע אינטעליגענץ האָבען געליטען פון דער דאָזיגער מיאוס'ער קראַנקהייט, און, אפשר דערי־בער האָט די לעצטע אַל רוסישע פאָלקס־צעהלונג אין יאָהר 1927 בעוויזען כמעט אַ פּאַראַדאָקסאַלען פאַקט:

„פון דריי און אַ האַלב מיליאָן יודען, וועלכע לעבען אין רוסלאַנד, ווערט פון מעהר ווי צוויי מיליאָן די רוסישע שפּראַך פערדעכענט אַלס זייער אייגענע שפּראַך. און מעגליך דעריבער, לעבענדיג אין דער פרעמד, האָבען די יודישע אימיגראַנטען פון רוסלאַנד, פון דער שטיף־מוטער רוסלאַנד נאָך אַלץ ליב אַז זייער אַלט לאַנד אַז די רוסען און הערען נישט אויף צו דערמאָנען אונזער אַלטע היים, אונזער לאַנד.

און מעגליך דעריבער איז אַזוי גרויס ביי זיי דער אינטערעס צו דער רוסישער ליטעראַטור, צו דער רוסישער שפּראַך און צו דער רוסישער קונסט.

די קולטור פון דעם רוסישען יודענטום איז געווען אין אַ גרויסער מאָס פערבונדען מיט אַלגעמיינער רוסישער קולטור.

דער סינג סינג

די גרעסטע קאַטאָרזשנע־טורמע אין אַמעריקא.

ווי לעבען די אַרעסטאַנטען אין סינג־סינג, אין דער גרויסער אַמעריקאַנער טורמע? ווי בעציהט מען זיך דאָרטען צו זיי? ווי פיהלען זיי זיך דאָרטען? וואָס פאַר אַ טיפּען זענען זיי?

דאָס זענען אַלע פראַגען, וואָס אינטערעסירען שטענדיג, ווייל דער סינג־סינג איז גאָר אַ פרעמדע, אומבעקאַנטע וועלט, וואָס געפינט זיך ווייט פון אונז און וואָס רייצט אונזער פאַנטאַזיע. מיר ווייסען, אַז דאָס איז אַ טרויעריג אָפּגעזונדערט וועלטעל, וואו עס שמאַכטען אָפּ יאָהרענלאַנג און אָפטמאָל דעם גאַנצען לעבען אומגליקליכע מענשען; מיר ווייסען, אַז דאָרט שטעהט דער שוידערליכער „עלעקטריק־טשער" (עלעקטרישער שטוהל אויף וועלכען עס ווערען אויסגעפיהרט די טויט־שטראָף־עקזעקוציעס.) וואַרטענדיג אויף קרבנות; מיר ווייסען, אַז דאָרט איז דער פּלאַץ, וואו עס שפּילען זיך אָפּ אמת'ע לעבענס־דראַמעס, ריהרענדע טראַגעדיעס, וואָס פערענדיגען זיך מיט טויט. מיר ווייסען דאָס אַלץ, אָבער וואָס דאָרטען טוט זיך אָפּ טאָג־טעגליך, איז פאַר אונז אַ טיפע געהיימניס!

דער הויפּט אויפזעהער פון דער טורמע, דער שעף פון סינג־סינג לואיס לאָאָן, בעשרייבט איצט אין דעם אַמעריקאַנער זשורנאַל „וואָרלד וואָירקס", ווי אַזוי עס לעבען דאָרט די אַרעסטאַנטען. ער בעשרייבט בלויז איין טאָג פון דעם לעבען אין סינג־סינג, אָבער פון דעם איינעם טאָג קענען מיר זיך פאָרשטעלען דעם גאַנצען לעבען, ווייל איין טאָג איז דאָרט ענליך צו דעם צווייטען ווי צוויי טראָפּענס וואַסער.

דער סינג־סינג געפינט זיך לעבען דעם שעהנעם האָדסאָן טייך פון איין זייט און לעבען אַ גאַנץ בעלעבטער גאַס פון דער אַנדערער זייט. גראָד דער טויט־הויז, וואו עס וואַרטען איצט 13 מענשען אויף זייער הינריכטונג, געהט אַרויס צו דעם האָדסאָן, פונקט ווי די פּרעכטיגע נאַטור וואָלט זיך וועלען רייצען מיט דער מענשליכער גרויזאַמקייט. אין דעם זעלבען טייל פון דעם סינג־סינג געפינען זיך אויך די פעראורטיילטע אויף לעבענסלענגליכע געפענגעניש. פאַר זיי איז דער סינג־סינג אַ מין קבר, וואו מען האָט זיי בעגראָבען לעבעדיגערהייט.

אָט פיהרט מען אַריין אַ נייע גרופּע ערשט אָנגעקומענע אַרעסטאַנטען געשמידט אין קייטען, אויסגעשטעלט ווי סאָלדאַטען פאַרווייז.

זיי געהען אַריין אין דער געביידע פון דער טורמע, שטעלען זיך אָפּ ביי אַ טיש, וואו עס זיצט אַ בעאַמטער און זיי ענטפערען אויף זיינע פראַגען; פאָרמעלע פראַגען, געשטעלט מיט אַ קאַלטען טרוקענעם טאָן, אויטאָמאַטיש, ווי אַ מאַשין: אייער נאָמען? אייער עלטער? וואו זייט איהר געבוירען געוואָרען? וואו האָט איהר געוואוינט? א. א. וו. אַרום 60 אַזעלכע פראַגען שטעלט מען דעם נייעם אַרעסטאַנט. צווישען די פראַגען זענען פאַראַן אַזעלכע, וואָס וואָלטען געקענט בעלויכטען דעם גאַנצען פערגאַנגענעם לעבענס־וועג פון דעם פערברעכער. מען פרעגט צום ביישפּיל אַ פראַגע: „ווי אַזוי זייט איהר געקומען צו אייער פערברעכען?"

די מעהרסטע ענטפערען אויף אַזאַ פראַגע גאַנץ אונבעשטימט: דורך שכרות, דורך שלעכטע חברים, דורך קאָרטען, דורך ראַכע, אייפערזוכט, נויט א. א. וו. אָבער הינטער יעדען ענטפער פיהלט זיך אַ לאַנגע קייט, וואָס האָט דעם אַרעסטאַנט געבראַכט אַהער, אין דעם טרויעריגען פּלאַץ. אַ קליינער טייל אַרום 15 פּראָצענט, ערקלערען, אַז זיי זענען פעראורטיילט געוואָרען אומשולדיגערהייט, צוליב אַ פערשווערונג פון שונאים, צוליב אַ טעות, צוליב אַ טראַגישען פאַל א. א. וו. עס ווייזט זיך טאַקע שפּעטער אַרויס, און אָפטמאָל אין פיל יאָהרען אַרום, אַז אין איינינע פאַלען זענען אומשולדיגע מענשען פער'משפט געוואָרען און אָפּגעזעסען לאַנג אין טורמע אָהן קיין שום שולד.

נאָך דעם, ווי דער אַרעסטאַנט ענטפערט די אַלע פראַגען, בעקומט ער אַ נומער, וועלכער בעגלייט שטענדיג זיין נאָמען אין טורמע, און מען נעהמט איהם אַוועק אין אַן'אַנדער געביידע, וואו ער טוט אָן די טורמע־קליידער אַנשטאָט זיינע אייגענע קליידער, וועלכע ווערען אָדער פערניכטעט אָדער ווערען איבערגעשיקט צו זיינע קרובים. דאָרט, אין דער זעלבער געביידע, קוקט מען אַריין אין זיין מויל, צווישען די פינגער, און מען אונטערזוכט איהם זעהר אויפמערקזאַם, ער זאָל נישט קענען אַריינשמוגלען קיין פערבאָטענע זאַכען.

נאָך דער אונטערזוכונג נעהמט מען איהם אַוועק אונטער אַ „שער", מען גיט איהם וועש פון גראָבער לייווענד, אַ פּאָר שיך מיט זאָקען, אַ גרויע פּאָר הויזען מיט אַ גרויען רעקעל, און ער ווערט אַן'אַרעסטאַנט מיט אַלעמען גלייך. ער פערלירט דאַן זיין פריהערדיגען אויסזעהן, איהם איז איצט שווער צו דערקענען, און דאָס איז איינער פון די ערגסטע מאָמענטען וואָס די מעהרסטע אַרעסטאַנטען לעבען איבער ביי זייער אָנקומען. דאָס אַוועקנעהמען פון זיי זייערע אייגענע קליידער און דאָס אַוועקרייבען פון זיי יעדען סימן פון זייער אייגענער פערזענליכקייט, איז אַ פּיינליכע איבערלעבונג, וואָס לאָזט זיי גלייך פיהלען, אַז זיי זענען פון פרייע מענשען געוואָרען אַרעסטאַנטען.

נאָך דעם טרויעריגען „איבערטון זיך" פיהרט מען אַוועק דעם אַרעסטאַנט אין שפּיטאָל, וואו מען אונטערזוכט איהם, און דערנאָך נעהמט מען איהם אין הויף, וואו ער קלויבט פאַר זיך אויס אַ קעסעל, וועלכע דינט איהם אין זיין קאַמער אַלס אַ „פּאָמיניצע".

אַן'איבערגעטוענער, מיט אַ קעסעל אין האַנד, מאַרשירט ער דאַן צו דער בעוואוסטער גאַלעריע נומער 13, וואו מען פערשליסט איהם אין אַ בעזונדער קאַמער. דער קלאַנג פון דעם שלאָס, הינטער וועלכען מען פערשפּאַרט איהם צום ערשטען מאָל, איז די צווייטע שווערע איבערלעבונג פון יעדען אַרעסטאַנט. אין דעם קלאַנג דערפיהלט ער, אַז ער דאַרף זיך געזעגענען מיט דער פרייהייט אויף לאַנגע, לאַנגע יאָהרען און אַמאָל אויפ'ן גאַנצען לעבען.

יעדער אַרעסטאַנט, ווי שטאַרק עס זאָל נישט זיין זיין כאַראַקטער, ווערט ביי דעם מאָמענט צוזאַמענגעבראָכען. אפילו מענשען מיט אייזערנע נערווען פערגיסען מעהרסטענס אַ טרעהר ביי דעם דראַמאַטישען מאָמענט פון פערשליסען זייער קאַמער צום ערשטען מאָל.

די קאַמערען זענען אַזוי ווי אויסגעהאַקט פון שטיין: די ווענט און דער דיל זענען געמאַכט פון גרויסע, ברייטע שטיינער, און עס בעקומט זיך דער איינדרוק, ווי מען וואָלט בעגראָבען געוואָרען אין אַ שטיינערנעם קבר. די ברייט פון קאַמער איז 3 פוס, די לענג — 7 פוס, און די הויך — 6 מיט אַ האַלב פוס. די טיר איז געמאַכט פון לאַנגע, דיקע אייזערנע שטאַכעטען, און איז פערשלאָסען מיט אַ צווייערינען שלאָס.

די טירען געהען אַרויס צו אַ גאַלעריע. די זון קען קיינמאָל נישט צוקומען צו די קאַמערען, און קיין שום „ווענטילאַציע", דורך וועלכער די לופט זאָל אַריינקומען איז אויך נישטאָ. און אַזוי שטעהען די טונקעלע קאַמערען אָהן פרישע לופט און זונענשיין שוין גאַנצע הונדערט יאָהר.

אין יעדער קאַמער איז פאַראַן אַן'אייזערנע בעטעל מיט אַ שטרויענעם מאַטראַץ, מיט אַ קרשעלע און אַ פּאָר קאָלדרעס; אין ווינקעל שטעהט אַ קענדעל צום טרינקען און דער קעסעל, וועלכען דער אַרעסטאַנט האָט מיט זיך געבראַכט פון הויף. אין דער הויך איז אַריינגעדרעהט אַ קליין עלעקטריש לעמפּעל, און דאָס איז דאָס גאַנצע מעבעל, וואָס דער נייער איינוואוינער פון סינג־סינג בעקומט ביי זיין אַריינקומען אין קאַמער.

(פאָרטזעצונג קומט).

די יודישע קאאפעראטיווע בעוועגונג.

עס איז שוין לאנג אוועק די צייט ווען מען האט געראפט, רערענדיג וועגען דער קאאפעראטיווער ארבייט, אנהויבען פון אלף בית. היינט, בעת כמעט אין אלע שטעט און שטעטלעך, וואו נאר עס איז פאראן א יודישער קיבוץ איז שוין דא א קאאפעראטיווע קרעדיט־באנק, בעת אין די גרעסערע שטעט וואקסען שוין אויס נייע פארמען פון קאאפעראטיווער ארבייט צווישען יודישע האנדווערקער און קליינקרעמער, הייס שוין יעדער יונג די בעדייטונג פון דעם ווארט „קאאפעראציע". אמת, מיר זענען נאך נישט איינגעוואקסען אין דער אידעע מיט לייב און לעבען, עס פעהלט נאך גאנץ אפט די מסירת נפש'דיגע בעציהונג און וועלכער עס נויטיגט זיך יעדע געזעלשאפטליכע בעוועגונג, עס פעהלט נאך גאנץ אפט די ... גערופענע „אידעאישע בעציהונג" צו די געשאפענע אינסטיטוציעס, אבער קלאר איז שוין פאר יעדען, אז די געשאפענע קאאפעראטיווע אינסטיטוציעס ווערען וואס א טאג אלץ גרעסערע תושבים אין יודיש עקאנאמישען לעבען, פערנעמען יעדען טאג א בעדייטענדער ארט אין דער אינדיווידועלער ווירטשאפט פון די יודישע פאלקס־מאסע אין פוילען.

די יודישע קאאפעראטיווע בעוועגונג אין פוילען איז באמת נישט קיין נייע, שוין העכער צוויי צעהנדליג יאהר פאר דער מלחמה האבען, אויפ'ן געביט פון אמאליגען צארישען רוסלאנד, עקזיסטירט צענדליגער לייה־און שפאר־קאסעס ווי אויך גענענזייטיגע קרעדיט־געזעלשאפטען, וועלכע זענען לויט זייער ארגאניזאציאנעלער פארם אויך געווען קאאפעראטיווען. דאס רוסישע געזעץ האט זיי אבער שטארק בעגרעניצט אין זייער טעטיגקייט און דאס אונטערוואַרפען די לעגאליזאציע־תקנות אונטער דער פאליציייאישער אדמיניסטראציע, האט אומגעהויער בעשווערט די ענטשטעהונג און די ענטוויקלונג פון די דאזיגע אינסטיטוציעס. דאך האבען צום אנהויב מלחמה טויזענטער מיטגלידער פון די לייה־און שפאר־קאסעס, א דאנק די קרעדיטען, וואס זיי פלעגען דארט בעקומען, געהאט א מעגליכקייט דורך ארבייט, אדער האנדעל, זיך אויסארבייטען פרנסה. מיט'ן אויסברוך פון דער מלחמה זענען אבער די אלע אינסטיטוציעס, וועמענס קאפיטאלען עס האבען זיך געפונען אין די רוסישע מלוכה און גרויס־אקציען־בענק, וואס זענען געבליבען אויף יענער זייט גרעניץ, אדער אנטווערטעטע פאפיר־געלדער אינגאנצען חרוב געווארען. דער גרעסטער טייל פון זיי האט אפילו געליטען בוכשטעבלעך פון די מלחמה־פאלגען — די דיריות זענען בעזעצט געווארען דורך מיליטער, די ביכער צוריסען, דאס מעבעל פערניכטעט, מיט איין ווארט — עס איז כמעט גארנישט געבליבען פון דער שווערער פאר'מלחמה'דיגער ארבייט. קוים האט זיך אבער די מלחמה־וואזיערוכע אויף א רגע אפגעשטעלט, האבען מיר רערשפירט, אז אהן די דאזיגע אינסטיטוציעס, וועלכע זענען נויטיג ביי נארמאלע ווירטשאפטליכע פערהעלטנישען, העט איראי נישט לייכט אנקומען די ווידער אויפבויאונג פון דעם רואינירטען יודישען בעל־מלאכה און סוחר. און ווי נאר עס האבען זיך בעוויזען די ערשטע מעגליכקייטען אויפצוקלויבען די איבערבלייבענישען און די רעשטלעך פון די אמאליגע אינסטיטוציעס, האט פון די צובראכענע איברים זיך אנגעהויבען ווידער אויפצובויען א נייער קערפער, און יאהר 1920 האט זיך שוין איינגעגעבען אין א גאנצער רייה שטעט וואו עס זענען פערבליבען מענשען, וואס זענען געווען בעקאנט מיט דער ארבייט, וואו עס זענען נאר געווען די מינדעסטע האפנונגען אויף אנ'ערפאלג — ווידער אויפבויען נייע קאאפעראטיווע אינסטיטוציעס, און דער ערשטער רייה יודישע פאלקס־בענק. און בעת צום סוף 1920 איז דערשינען דאס זייער ליבעראלע געזעץ וועגען קאאפעראטיווען אין פוילען, לויט וועלכען עס איז דער העפעלקערונג געגעבען געווארען א מעגליכקייט זיך פולשטענדיג פריי ארגאניזירען אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט, דאס געזעץ, וועלכעס גיט א מעגליכקייט זייער לייכט צו שאפען קאאפעראטיווען און וועלכעס גיט אפילו די געזעלשאפטליכע קאאפעראטיווע בעדייטענדע הנחות, האט זיך אנגעהויבען א פלאנמעסיגע בעוועגונג, וואס איז נעוואקסען נישט אזוי כ"ל פו דער אירעאישער בעציהונג צו איהר, ווי דורך דעם נעזונטען, גוט פערשטאנענעם אינסטינקט פון די מאסען.

און היינט, אינגאנצען נאך 8 יאהר ארבייט, איז נישט צו דערקענען דאס דאזיגע פעלד.

אין העכער 450 שטעט פון גאנץ פוילען, פון איין גרעניץ צו דער צווייטער, זענען אויסגעוואקסען שטארקע ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס — יודישע פאלקסבענק, וועלכע נעמען ארום ביים היינטיגען טאג שוין העכער הונדערט און פופציג טויזענד מיטגלידער, וואס בעטרעפט שוין נישט ווייניגער ווי 25 פראצ. פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאנד. און אויב אין די גרעסערע שטעט איז דער פראצענט פון דער ארגאניזירטער אין די יודישע קאאפעראטיווע בעפעלקערונג פערהעלטנישמעסיג נאך א קליינע, זענען אין די קלענערע שטעטלעך שוין אנגעשלאסען אין די פאלקסבענק פון 60—75 פראצ. פון דער בעפעלקערונג. אפילו די אלגעמיינע ציפער אין לאנדס־מאסשטאב איז שוין גענוג אימפאנירענד: יעדע פירטע יודישע משפחה געהערט שוין צו א פאלקס־באנק און מיר ווייסען דאך, אז אויב מען געהערט צו א פאלקס־באנק האט מען פון איהר די אדער אנדערע, גרעסערע אדער קלענערע נוצען.

די יודישע קרעדיט־קאאפעראטיווע בעוועגונג איז געבויט אויף איהרע אייגענע מיטלען און די הילף, וואס איז איהר געקומען פון די אויסלענדישע הילפס־ארגאניזאציעס אין די ערשטע יאהרען איז לגבי די בעדערפענישען און לייסטונגען געווען א מינימאלע.

און סאך־הכל קענען מיר היינט פערצייכענען די אימפאנירענדע ציפער פון קנאפע 10 מיליאן זלאטעס אייגענע געלטער און העכער 20 מיליאן זל. פקדונות פון דער ארטיגער בעפעלקערונג.

די זייטיגע קרעדיטען פון וועלכע אונזער בעוועגונג נעניסט, בעטרעפען שוין נאר א דריטעל פון די אלגעמיינע אומזאַץ־מיטלען, ר. ה. קנאפע 15 מיליאן זל., און צוזאמען, הייסט דאס, געניסט ביים היינטיגען טאג די יודישע בעפעלקערונג אין פוילען פון דער יודישער קרעדיט־קאאפעראציע קרעדיטען אויף א סומע נישט ווייניגער פון 45 מיליאן זלאטעס. דאס איז שוין א סומע, וועלכע מוז אפילו ביי די היינטיגע ווירטשאפטליכע בעציהונגען אפשפילען א בעדייטענדע ראלע אין דער עקאנאמישער לאגע פון די מיטגלידער פון די יודישע קרעדיט־קאאפעראטיווען.

דערצו דארף מען נאך צוגעבען, אז איינע פון די הויפט־אויפגאבען פון די יודישע בענק איז צו געבען דעם קרעדיט זייערע מיטגלידער נישט נאר אויף גינסטיגע בעדינגונגען, נאר אויך אויף א מעגליכסט נידריגען צינזפוס, און דורך דעם וואס 45 מיליאן זל. זענען געווארפען געווארען אויפ'ן קרעדיט־מארק אויף נידריגע צינזען האט עס געווירקט, אז אין הונדערטער שטעטלעך איז אויך דער צינזפוס אויפ'ן פריוואטען געלד־מארק בעדייטענד אראפגעדריקט געווארען. און אויף דעם אופן האט די יודישע קרעדיט־קאאפעראציע אויך אומדירעקט געווירקט אויף דער פערלייכטערונג פון די לעבענס־בעדינגונגען פון די ברייטע יודישע מאסען.

דאס איצטיגע קאאפעראטיווע געזעץ, אין נעגענזאץ פון פאר'מלחמה'דיגען, דערלויבט די קאאפעראטיווען אויך צו פיהרען פערשידענע אנדערע באנק־געשעפטען. און איינע פון די הויפט־טראנזאקציעס מיט וועלכע די קרעדיט־קאאפעראטיווען פערנעמען זיך דאס זענען די אינקאסעס פון וועקסלען און פראכטען. און אויף דעם געביט האט דער יונגער אפאראט פון דער יודישער קאאפעראציע אויך בעוויזען זיין רייפקייט, דערפיהרענדיג אין זייער א קורצער צייט צו גרויסע, מיליאנינע אומזאצען. און ביים היינטיגען טאג גייט דורך די יודישע קרעדיט־קאאפעראטיווען אדורך יעדען חודש אינקאסעס אויף א סומע פון 75 מיליאן זלאטעס. ליידער קען מען נישט פעסטשטעלען, וואס פאר א טייל דאס איז פון אלגעמיינעם וועקסעל־אומזאץ. עס איז אבער קלאר, אז א דאנק די דאזיגע טראנזאקציעס איז די יודישע קרעדיט־קאאפעראציע געווארען א חשוב'ער ראד אין אלגעמיינעם מלוכה'שען קרעדיט־און פינאנץ־אפאראט. דאס האט אויך געצוואונגען, אז די אלגעמיינע פינאנץ־וועלט זאל האבען צו דער בעוועגונג א נעהעריגע בעציהונג.

אט דאס איז דער קורצער ס"ה פון די 8 יאהר ארבייט פון דער יודישער קאאפעראטיווער בעוועגונג אין פוילען אויפ'ן געביט פון קרעדיט, א סך הכל, וואס שטעלט זיך פאר מיט קנאפע 450 ארגאניזאציעס, מיט 45 מיליאן זלאטעס פערטיילט'ע קרעדיטען, מיט 75 מיליאן אינקאסעס א חודש, מיט 150 טויזענט מיטגלידער — אבער א ס"ה וועלכער איז נאך נישט פערענדיגט. די בעוועגונג צוואקסט זיך איצט אין דער טיף, עס ענטוויקלען זיך נייע פארמען פון סחורה — און רוהע־שטאף־קאאפעראטיווען, און אומעטום איז דא א ווארעמע און פאזיטיווע בעציהונג פון די מאסען. מיר קענען דרייסט זאגען, אז דער קאאפעראטיווער בנין פאר דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען איז שוין אויפגעבויט. עס שטייט שוין א בנין א גרויסער א מעכטיגער, אויף שטארקע און טיפע פונדאמענטען, עס פעהלט נאר אין איהם די ווייטערדיגע, אינערליכע אויסבויאונג און אויספוצונג, עס פעהלט נאך ווייטערדיגע טיפערע איינגלידערונג אין די מאסען. דאס וועלען אבער זיכער מאכען די שכנים פון דאזיגען בנין — די ברייטע יודישע מאסען אין פוילען.

א. שמויש.

„ארדט"
זאכאדניא 43.
ארטיסטישער רעווי און קאמער־סטאטער
אונטער דער לייטונג מ. בראדעראן

היינט, דינסטאג - 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.30, סוף 11.40 אין אווענד

פון 7. פראגראם א. ג.

יודישע טעכטערלעך

1. פראלאג
2. יודישע טעכטערלעך
3. שכנים
4. פופען
5. אלבום
6. קאטערינא מאלאויצא
7. אקרבן פון ראדיא
8. טרא־לא־לא־לא
9. א פריילעכס
10. דזשוי־דזשעס

מארגען, מיטוואך און דאנערשטאג - צו 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.30, סוף 11.40 אווענד.
פרייטאג, ד. 1. יוני־1 פארשטעלונג: אנהויב 10 אין אווענד.
שבת - 2 פארשטעלונגען:
4 נאכמ. (פאפול. פרייזען) און 9.45 אוו.

הנחה בילעטען זענען גילטיג מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג.
די קאסע איז אפען טעגליך פון 7 אוו.
שבת—פון 1.30 נ"מ ביז 5 און פון 7 אוו.

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, Tel. 26-02.
אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען־און הארץ־קראנקהייטען, בעשטראהלונגען־ און קינסטליכע בערג־זון. נעמט אן אין דער לעטשניצע זגערזשער 17 פון 6—7. אין דערהיים פון 3—5 נאכמיטאג.

Dr. H. Wołkowyski
זאכאדניא 57 (צעגעלניאנא 19),
טעלעפאן 37-70
ספעציאל ארצט פאר הויט־ און וועגערישע קראנקה.. ... בעהאנדעלט מיט קווארץ־שטראהלען.
נעהמט אן פון 1—2 און פון 4 8 אוועגר. פאר פרויען פון 4—5 אין א ספעציעלען ווארטע־זאל.

דער טאנץ ארום גאלדענעם קאלב.

(ראמאן).

22)

אויך די מאנסביל דא זענען געווען אינטערעסאנטע: ספארט־לייט, רייכע געסט, סתם שיינע יונגען.

ווען סעסיל איז צוגעקומען צו דעם ארט, וואו מ'וועגט די זשאקיען, (די רייטער) האט זי אנגעהויבען צו שפאצירען צווישען דעם המון, בעטראכטענדיג די טואלעטען, און בעווייזענדיג זיך אליין.

לסוף האט זי זיך אוועקגעזעצט אויף א פריי. עם שטול אין שאטען פון די בוימער, און זיך גלייכגילטיג צוגעקוקט צו די לויפענדע פערד.

פון צייט צו צייט האט זי זיך נאר ארומגעקוקט אין די זייטען, ווי זוכענדיג מיט די אויגען עמיצען, וועלכער האט געזאלט קומען, און האט זיך נאר לעת עתה נישט בעוויזען.

עס האט שוין געהאט אפגעקלינגען דער דריטער קלונג, ווען צו איהר איז צוגעקומען א יונגערמאן מיט א מאנאקל אין אויג, און מיט א ביבאקל אויף א רימענדעל.

צוגייענדיג צו איהר, האט ער זיך עטליכע מאל ענטשולדיגט פאר'ן פערשפעטיגען.

— איך ווארט שוין אויף אייך, מארק, א גאנצע שעה. ווען איהר פערשפעטיגט נאך א ביסעל וואלט איך געווען אמת אין כעס. איהר פערשטעהט דאך, א מחמת פשוט'ער עלעמענטארער איידעלקייט בעדארף א מענש צו זיין פינקטליך!

דער יונגערמאן האט עפיס אנגעהויבען צו פלאנטערען א תירוץ, הלמאי ער איז נישט געקומען צו דער צייט, נאר זי האט איהם געענטפערט מיט א טאן, וועלכער פערלאנגט נישט קיין שום פערענטפערונג:

— נו, גוט שוין! לאמיר וועגען דעם מעהר נישט רעדען. איהר זענט דארט געווען, און דאס איז וויכטיג — איהר וואלט אינגאנצען נישט געקאנט קומען. איצט זוכט זיך אויס א שטול, מארק, און זעצט זיך לע'ם מיר.

מארק איז אוועק שאפען זיך א שטול, און אין עטליכע מינוט איז ער שוין געזעסען לע'ם דער „גראפין" סעסיל.

היינט אין אווענד שטעהט אייך פאר, מארק, א גרויס גליק. איך האב פאר אייך געפונען עפיס רעכטס. איהר דארפט ווערען דער ליבהאבער פון דער בעראנעסע איידעלשטאט. איהר האט דאך אוודאי געזעהן די פרוי, מיט וועלכער איך בין נעכטען געווען אין קאסינא?

— יא, גנעדיגע.

— דאס איז געווען זי טאקי.

— זי איז גאר נישט מיאוס! — האט זיך מארק אפגערופען.

— איהר ווילט זאגען, אז זי איז א וואונדערבאר שיינע פרוי! דאס אבער שפילט קיין ראליע נישט!.. הארכט זשע, מארק! מ'דארף צו איהר נישט האבען קיין גרויס געשיקטקייט, כדי זי צו האבען: ס'איז גענוג א פינף מינוט פון א באנאלען שמועס, און דער צוזאג צו שענקען איהר א טייערע מתנה. די דאזיגע פרוי איז גרייט צו יעדער צייט זיך צו פערקויפען — באט איהר נאר אן דעם פרייז. איבעריגענס, וועל איך דאס שוין בעזארגען.

סעסיל האט שטיל געגעבען צו פערשטעהן מארק'ן:

— ווען זי וועט מסכים זיין צו גיין מיט אייך ברענגט זי צו זיך, און זעהט, אז אין צימער, וואס געפינט זיך בשכנות פון אייער שלאף־צימער זאל קיינער נישט זיין, ווייל דארט וועל איך אליין זיין. פערגעסט נישט אנצוגרייטען שאמפאניער־וויין, און מכבד זיין דערמיט אייער ליבהאבערין, וועלכע האט ליב צו כוס'ענען אויפ'ן גרויסען שטייגער.

סעסיל האט שעלמיש א שמייכעל געטון, און געלערנט מארק'ן ווי ער האט זיך ווייטער נוהג צו זיין:

— אז איהר וועט שוין האבען געגאסען פון אלע ליבעס־פריידען — האט זי געזאגט — אלע פריידען וועגען וועלכע אייערע געפיהלען קאנען נאר חלומ'ען, דאן וועט איהר אריינווארפען די דאזיגע פיל אין איהר באקאל, און זי וועט דארט באלד צוגיין. איהר וועט זעהן, אז די בעראנעסע זאל עס אויסטרינקען, אין א מינוט ארום וועט זי שוין זיין איינגעזונקען אין א טיפען שלאף. דאן וועט איהר מיך אריינלאזען אין שלאפצימער, און אייער מיסיע וועט שוין זיין געענדיגט.

— איך וועל זיך בעמיהען ריכטיג אויסצופיהרען אייער בעפעהל.

— יא, ס'דארף נאך פארגעזעהען ווערען א קלייניגקייט, אבער דאך א ווארשיינליכע, אז די בעראנעסע וועט היינט נישט קומען אין קאסינא... דאן מוזט איהר ווארטען אויף מיינע ווייטערדיגע פעראָרדענונגען.

— איך פערשטעה;

עס איז ענטשטאנען א מינוט פון שטילשווייגען, און דערנאך האט סעסיל א זאג געטון:

— איצט זענט איהר פריי. גייט זשע, פערברענגט גוט די צייט. איהר זעהט כאטש וויפיל שעהנע פרויען עס געהען דא ארום. זאל אייך אבער נישט איינפאלען צו פערליבען זיך. היינט ביינאכט דארף פאר אייך עקזיסטירען בלויז די בעראנעסע איידעלשטאט.

מארק האט זיך פערנויגט און איז פערשוואונדען צווישען דעם שפאצירענדען המון...

פלוצים האבען זיך פון די ערטער דערהערט בעגייסטערטע אויסגעשרייען.

סעסיל האט זיך אויפגעכאפט פון דער פערטראכטעניש, און גארנישט קאלטבלוטיג גענומען קוקען אויף דער לעצטער פארטיע צויאגטע פערד וואס איז אינגאנצען געווען בעלויכטען פון זון־שיין.

ווען דאס געיעג האט זיך געענדיגט, איז סעסיל געווען זעהר פער'חידושט, וואס זי האט זיך דערזעהן שטעהענדיג אויף א שטול, אויף וועלכען זי האט זיך אויפגעשטעלט, נישט אפגעבענדיג זיך א חשבון, וואס זי טוט—ווי ארומגעכאפט פון דער מאסען־בעגייסטערונג פון המון.

זי איז לייכט אראפגעשפרונגען אויף דער ערד, און מאשינאל מיטגעגאנגען מיט דעם עולם צו דעם ארט, וואו ס'זענען געשטאנען די זיגערישע פערד.

נישט ווארטענדיג אויפ'ן סוף, איז סעסיל אוועק צום ארויסגאנג.

וויליאם האט זי שוין אפגעווארט.

— איך וועל גיין צופוס צו דער ווילע! — האט זי געזאגט — ביז מיטאג וועל איך בלייבען אליין... מיט'ן אויטא פאהרט אליין.

אז זי איז געקומען צו זיך אהיים, איז זי געווען זעהר מיד.

זי האט זיך אוועקגעלייגט אויף דער קאנאפע, און זיך פערטראכט וועגען איהר גורל.

(פארזעצונג קומט).

דער „רויטער טאָג“ אין בערלין.

בלוטיגע צוזאַמענשטויסען צווישען קאָמוניסטען און פּאָליציי.

בערלין, 28 (ספּ. טעל.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעוויע פון דער קאָמוניסטישער אָרגאַניזאַציע „ראָטהפראָנט“ איז געקומען צו בלוטיגע צוזאַמענשטויסען צווישען די קאָמוניסטען און דער פּאָליציי.

ביזאַ: האָט זיך אָנגעהויבען דער מאַרש פון 20 אָפּטיילונגען מיט אָרקעסטערס צו די זאַמעלפּונקטען, דאַן זענען 4 גרויסע אָפּטיילונגען אַוועק צום „לוסטגאַרטען“.

פון דער אויפגעשטעלטער טריבונע האָט גערעדט דער פיהרער פון די דייטשע קאָמוניסטען טהעלמאַן, וועלכער האָט דאַן אויפגענומען די רעפּאָרט. די פאַרביינעהענדע אָפּטיילונגען האָט ער בעגריסט דורך אויפהויבען די האַנד מיט אַ געבאַלטע פויסט; מיט רעמועלבען זשעסט האָבען געענטפערט די מאַרשירענדע, אויסשרייענדיג דערביי „ראָטהפראָנט“.

דער מאַרש פון 60 טויזענד אַנטיילנעהמער אין דער רעפּילאַרע האָט גערויערט 6 שעה.

איין אָפּטיילונג איז געגאַנגען פון שאַרלאָטענבורג צום קאַרל־אויגוסט־פּלאַץ. אויף ביסמאַרקשטראַסע איז דער צוג פערהאַלטען געוואָרען דורך פּאָליציי. די דעמאָנסטראַנטען האָבען זיך געוואָלט דורכרייסען מיט געוואַלד, און ווי פּאָליציי האָט זיי נישט דורכגעלאָזט, האָבען די מוזיקאַנטען פון אָרקעסטער געוואָרפען זיך אויף די פּאָליציאַנטען מיט זייערע אינסטרומענטען. גלייכצייטיג זענען געפאַלען עטליכע שאָסען. געשאָסען האָט מען אויך פון הויז נומער 75 אויף קרומענשטראַסע. באַלד נאָך די שאָסען איז געקומען צו אַן׳אַלגעמיינעם קאַמף, די קאָמוניסטען האָבען זיך געוואָרפען אויף די פּאָליציאַנטען און זיי געשלאָגען מיט שטעקענס און מיט די פויסטען. איין פּאָליציאַנט האָט 4 מאָל אויסגעשאָסען פון אַ רעוואָלווער און פערוואונדעט אַן׳אַרבייטער, אַ מיידעל און אַ קינד.

ענליכע צוזאַמענשטויסען זענען פאָרגעקומען אין פערשידענע ערטער פון דער שטאָט.

הכנות צום פּוילישן פליה איבער׳ן אָקעאַן.

פּאַריז. 28 (ספּ. טעל.) די פּוילישע לופט־פליהער אידזשיקאָווסקי און קובאַלאַ, וועלכע גרייטען זיך צו אַ לופט־פליה איבער׳ן אַטלאַנטישען אָקעאַן, האָבען געמאַכט אַ צוויי און דרייסיג שעה׳דיגען פּראָבע־פליה איבער׳ן מיטעל־לענדישען ים.

די פליהער האָבען היינט זיך אַראָפּגעלאָזט אויפ׳ן פליה־פּלאַץ נעבען פּאַריז און זיי זענען זעהר צופרידען מיט זייער פליה־פּראָבע. דער אַעראָפּלאַן האָט נישט אַרויסגעוויזען קיין שום דעפעקטען, אַזוי, אַז ער וועט קאָנען בענוצט ווערען צו דער ווייטער רייזע איבער׳ן אָקעאַן.

די צוגרייטונגען צו דער דרייסטער פליה־אונטערנעהמונג דאַרפען נאָך דויערען 6 וואָכען.

פּעקין אין פייער פון שלאַכטען.

לאָנדאָן, 28, (ספּ. טעל.) די שלאַכטען אַרום פּעקין זענען געוואָרען נאָך הארטער און בלוטיגער מיט׳ן מאָמענט, ווען דער מאַרשאַל טשאַנג־סאָ־לין האָט זיינע בעסטע אָפּטיילונגען פון מאַנדזשוריע געוואָרפען אויפ׳ן פראָנט ביי פּעקין. נעכטען האָט מען ווידער געבראַכט 1500 פערוואונדעטע פון שלאַכט־פעלד קיין פּעקין.

אין פּעקין הערט מען דאָס הילכען צון די האַרמאַטען. די איינציגע ליניע, אויף וועלכער די צפון־אַרמעע, האָט געקענט אָפּטרעטען, איז בעדראָהט.

מוטער קוילעט איהרע 5 קינדער

בודאַפּעשט, 28. (ספּ. טעל.) אין קיסטשאַקאַ, נישט ווייט פון שעגעדין, האָט זיך אָבגעשפּילט אַ מורא׳דיגע טראַגעדיע. אַ דאָרפס־איינוואוינערין קוטשאַר, וועלכע האָט געלעבט זעהר שלעכט מיט איהר מאַן, האָט מיט אַ בריטווע אויסגעקוילעט איהרע 5 קינדער, פון וועלכע דאָס עלטסטע איז אַלט געווען 6 יאָהר. נאָך דער דאָזיגער שרעקליכער טאַט האָט זיך די פרוי אַליין איבערגעשניטען דעם האַלז.

אַטמאָספערישע בעדינגונגען ביים נאָרד־פּאָל

דערלאָזען נישט קיין ראַדיאָ־פערבינדונג מיט דער לופט־שיף „איטאַליאַ“.

פּאַריז, 28 (ספּ.טעל.) צוליב דעם, וואָס ביז איצט האָט זיך נישט איינגעגעבען צו בעקומען קיין שום ידיעות פון לופט־שיף „איטאַליאַ“ האָט זיך אַ מיטאַרבייטער פון „עקאָ דע פּאַרי“ געוואָנדען צום פראַנצויזישען געלערנטען און פּאָלאַר־פאָרשער שאַרקאָ — וועגען די מעגליכע בעדינגונגען, אין וועלכע עס קאָן זיך איצט געפינען די פערלוירענע לופט־שיף.

דער געלערנטער האָט געענטפערט. אַז דערווייל דאַרף מען נישט זיין פּעסימיסטיש בנוגע דעם גורל פון העלדישען פּאָלאַר־פליהער. ס׳איז מעגליך, אַז די אַטמאָספערישע בעדינגונגען, וועלכע הערשען איצט אין דער געגענד פון נאָרד־פּאָל דערלאָזען נישט צו קיין ראַדיאָ־פערבינדונג. אַזאַ אַטמאָספערישער מצב קאָן אַמאָל אָנהאַלטען אַ לענגערע צייט. מען דאַרף דעריבער געדולדיג אויסוואַרטען.

TOM MIX

ענדליך דער שוין לאַנג נישט־געזעהענער

פון מאָרגען — אין — „CZARY“

WYCIEŃCZENIE-BLEDNICE

LECZY

HEMOGEN

przetwór żelaza

MAGISTRA KLAWE

ORYGINALNY TYLKO Z FIRMĄ

KLAWE

אין דער שולע פון מ. ז. מאָזים,

4 נאַוואָמיעסקאַ 4

וואָס ווערט געפיהרט דורך ערשטקלאַסיגע פּעדאַגאָגישע קרעפטען, קען מען איינשרייבען קינדער אַלע טאָג פון 3 ביז האַלב 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

די איינשרייבונגען קומען פאָר ביז דעם 1־טען יוני ד. י.

562

צו די ה״ה גנבים!

פאָהרענדיג דאָנערשטאָג, דעם 24. מאַי 1928 אויפ׳ן טראַמוואַי קיין אַלעקסאַנדער האָב איך פערלוירען אַ פּאָרטפעל מיט דאָקומענטען און פאָלגענדע 8 וועקסלען, וועלכע איך ערקלער פאַר אומגילטיג.

1) אַ וועקסעל אויף 70 זל. אויסשטעלער פּישעל, סאָסנאָוויק, אָרדרע פּאַזשענצקי, צאָהלבאַר דעם 20/9 1928

2) אַ וועקסעל אויף 70 זל. „ „ „ 7/8 אויסשטעלער פּישעל, אָרדרע פּאַזשענצקי.

3) אַ וועקסעל אויף 70 זל. צאָהלבאַר דעם 2/8 1928, אויסשטעלער פּישעל, אָרדרע פּאַזשענצקי.

4) אַ וועקסעל אויף 80 זל. אויסשטעלער מידלאַרזש, אָרדרע פּאַזשענצקי, צאָהלבאַר 9 28 1928 אין סאָסנאָוויק.

5) אַ וועקסעל אויף 138 זל., אויסשטעלער בייטנער, אָרדרע פּאַזשענצקי, צאָהלבאַר דעם 18/10 1928.

6) אַ וועקסעל אויף 110 זל. אויסשטעלער סטאַשעווסקי, פּאַביאַניץ, אָרדרע פּעפּער, צאָהלבאַר 24/8 1928.

7) אַ בלאַנקאָ אויף 100 זל., אויסשטעלער און אָרדרע מיליאָנער, צאָהלבאַר דעם 21/6 1928.

8) אַ בלאַנקאָ אויף 100 זל. אויסשטעלער צווירנער— צאָהלבאַר דעם 11/9 1928.

איך וואָרען די אַלע אויבגערעכענטע וועקסלען נישט צו נעהמען און בעט אַלעס אָפּצושיקען געגען בעלוינונג און שטרענגע דיסקרעציע צו פּעפּער, נאָוואָמיעסקאַ 26. 581

השבת אבדה.

ס׳איז מיר פערלוירען געוואָרען אַ טיכעל אין וועלכען ס׳איז געווען 35 דאָלאַר און 50 זל. מזומן, ווי אויך 2 וועקסלען: 1) אַ וועקסעל אויף 100 זל. אויסשטעלער ש. ראָזענבוים, צאָהלבאַר דעם 18. אויגוסט 1928, אָרדרע ס. שפּיצמאַן, זשיראַנט שיינפאַרבער, 2) אַ וועקסעל אויף 100 זל. אויסשטעלער ד. מישליבאָרסקי, אָרדרע העבער, צאָהלבאַר דעם 10. מאַי 1928. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאַר אומגילטיג. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אָפּצוגעבען צו ל. א. טענדלער, אַלטע־שטאָט 9. 580

REPREZENTACJĘ

na Kraków i Katowice

objąłbym.

LOKAL STOSOWNY POSIADAM.

Łaskawe zgłoszenia: Łódź, Hotel „Polonja“

w godzinach 2 — 5 popoł. 578

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 16־33.

ד״ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערן קר.	10—11 2—3 6—7
ד״ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—3
ד״ר גאָלדשטיין־פּאָלאַק	אויגען־קראַנקהייטען	1—2 7—8
ד״ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד״ר ראָזענצווייג	קינדער־קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד״ר פּאָפּיערני	פרויען און געבורטס־הילף	11½—1 5—6
ד״ר קאַנטאָר	כירורגישע־קראַנקהייט.	4־5 זונ. 1—2
ד״ר הייגבערג	אינ. הערץ לונגען־קר.	11־1 5½—7
ד״ר סטופּעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראָדזענטשיק	צאָהן־ערצט	3—7
נ. ראָזעס	צאָהן־ערצט	9—2

צאָהן־טונדהעהלונג, בלאָמבירונגען, קראָנען, מאָסטען א. א. וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

א רענטגען־אינסטיטוט

הײלונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ־לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַמלער. איספּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

ווזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך־קאָסמעטיש. גאַבינעט

פּרל. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונט

היילפּעדאַ־גאָגישע קורסען

פאַר שוואַכבעגאַבטע, שווער־ערציהבאַרע קינדער, שפּראַך־שטערונגען (שטאַמלען, מיזשעפּלען)

Dr. med. A.Szmirgeld

נערווען־ארצט

עלעקטריזאַציעס, ליכטבאָד־באַהאַנדלונגען

Cegielniana 6, tel. 51-89

נעהמט אָן פון 5—7 אָוונט

Dr. med. STUPEL

Szkolna 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט־, האָר־ און וועגערישע קראַנקהייטען, מאַנער־שוואַכקייט, ליכט און דאַמפּ, רענטגענשטראַהלען און קוואַרץ־ליכט, עלעקטרא־טעראַפּיע.

נעהמט אָן פון 12 ביז 3 נאָכמ. און פון 6 אָוונט ביז 9 אין

Dr. med. A.MAZUR

אויערן, נאָז־ און האַלז־קראַנקהייטען, שטימע־ און שפּראַך־פעהלערן (שטאַמלען א.ז.וו.)

האָט זיך איבערצויגען פון נאַרוטאָוויטש 44 אויף וואָלטשאַנסקאַ 65, טעל. 01־66

(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 46).

נעהמט אָן פון 11.30 ביז 12.30 און פון 3—5 נאָכמ.

אַ לאַנגיעהריגער בראַנזשיסט

פון דער וואָל, מעטאַלירט און געפאַרבטע שטרימף־גאַרן, זוכט אַן׳ענגאַזשירענדען פּאָסטען געגען מעסיגע געהאַלט. בעקאַנט אין בעסערע האַנדעלס־קרייזען, בעזיצט גוטע רעקאָמענדאַציעס. — אָפערטען אונטער „גאַרן־בראַנזשע“ אין אַדמינ.

דער בעריהמטער קאַליגראַף

ל. בערמאַן

(דער יונגער) וואוינט אויף זאַוואַדזקאַ 19, 1־טער שטאָק, און לערנט אויס שעהן און שנעל שרייבען און אויך גוט אַ יודישען בריף אין 15 לעקציעס.

געדענקט: זאַוואַדזקאַ 19

כ׳זוך א שותּף

כ׳בעזוך אַ פּראָנט־געוועלב אין בעלעבטעסטען שטאָט־טייל. עס קאָן גוט זיין צו יעדע בראַנזשע. אָפערטען אונטער „M. M.“ אין דער אַדמינ. פון דער צייטונג.

ס׳ווערט געזוכט וועבער

צו איינינע שטיהל אויף דאָפּעלט ־ טיכער. צו ערפאַהרען פּעטריקאָ. 18, פראָנט, צווייטער שטאָק, רעכטע טיר. 584

מענער־שניידער־געזעלען

פאַר ערשטקלאַסיגע מאַגאַזין־אַרבייט

צו נייען און פרעסען

ווי אויך א האַנדנייער מיט לעכער קענען זיך מעלדען דרעווגאָווסקאַ 26 ביי זילבערגלייט.

אַנאָנסען־פּרייז

פאַר׳ן טעקסט—15 גר. פרייטאָג און ערב יו״ט—20 גר. אין דער זייט 7 שפּאַלטע

אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ —60 „ „ „ „ 4 „

נאָכ׳ן טעקסט—10 „ „ „ „ „ —15 „ „ „ „ 7 „

פאַר אַ מילימעטער־שורה:

אויספער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

אַבאָנאַמענטס־פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אַסטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער.

פאַר׳ן אינהאַלט און טערמינען די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך

די אַדמיניסטראַציע איז אָפען ביטאָג און ביינאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.　　Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 2?